

RAPORT Z WIZYTACJI
Profil ogólnoakademicki
(ocena programowa)

**dokonanej w dniach 16 – 17 października 2015 r. na kierunku *finanse i rachunkowość*
 prowadzonym na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia
 o profilu ogólnoakademickim
 na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego**

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: prof. dr hab. Danuta Strahl – członek PKA
 członkowie:

- prof. dr hab. Tadeusz Kufel - członek PKA - proces dydaktyczny
- prof. dr hab. Stefan Wrzosek - ekspert PKA – badania naukowe, kadra, baza dydaktyczna
- mgr Hanna Chrobak-Marszał – ekspert PKA ds. systemu zapewnienia jakości kształcenia
- Mateusz Gawroński – ekspert PKA – przedstawiciel Parlamentu Studenckiego RP

INFORMACJA O WIZYTACJI I JEJ PRZEBIEGU

Wizytacja na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego na kierunku *finanse i rachunkowość* odbyła się z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2015/2016. Wizytacja tego kierunku studiów odbyła się po raz drugi. Ostatnia ocena programowa na tym kierunku odbyła się w roku 2010 i zakończyła wydaniem oceny pozytywnej (Uchwała PKA Nr 362/10 z dnia 29 kwietnia 2010 r.).

Obecna wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą oceny Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Wizytacja ta została poprzedzona zapoznaniem się Zespołu Oceniającego z raportem samooceny przedłożonym przez Uczelnię. Natomiast raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie raportu samooceny, a także dokumentacji przedstawionej w toku wizytacji, hospitacji zajęć dydaktycznych, analizy losowo wybranych prac dyplomowych oraz zaliczeniowych, wizytacji bazy naukowo-dydaktycznej, a także spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni i Wydziału, pracownikami oraz studentami ocenianego kierunku, a także z interesariuszami zewnętrznymi - przedstawicielami pracodawców.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, w Załączniku nr 2.

OCENA SPEŁNIENIA KRYTERIÓW OCENY PROGRAMOWEJ DLA KIERUNKÓW STUDIÓW O PROFILU OGÓLNOAKADEMICKIM					
Kryterium oceny	Ocena końcowa spełnienia kryterium				
	wyróżniająco	w pełni	Znacząco	częściowo	niedostatecznie
1. Jednostka sformułowała koncepcję kształcenia i realizuje na ocenianym kierunku studiów program kształcenia umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia		X			

2. Liczba i jakość kadry naukowo-dydaktycznej oraz prowadzone w jednostce badania naukowe zapewniają realizację programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia		X			
3. Współpraca z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym w procesie kształcenia		X			
4. Jednostka dysponuje infrastrukturą dydaktyczną i naukową umożliwiającą realizację programu kształcenia o profilu ogólnoakademickim i osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia, oraz prowadzenie badań naukowych		X			
5. Jednostka zapewnia studentom wsparcie w procesie uczenia się, prowadzenia badań i wchodzenia na rynek pracy		X			
6. W jednostce działa skuteczny wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia zorientowany na ocenę realizacji efektów kształcenia i doskonalenia programu kształcenia oraz podniesienie jakości na ocenianym kierunku studiów		X			

1. Jednostka sformułowała koncepcję kształcenia i realizuje na ocenianym kierunku studiów program kształcenia umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. w pełni
Uzasadnienie oceny w odniesieniu do kryterium 1 – w pełni
Koncepcja kształcenia kierunku <i>finanse i rachunkowość</i> realizuje misję oraz cele strategiczne Uczelni i Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania określone w polityce jakości kształcenia. Koncepcja uwzględnia wzorce międzynarodowe i krajowe, a także potrzeby rynku pracy oraz zasady określone przez organizacje pracodawców. Efekty kształcenia zakładane dla ocenianego kierunku studiów zostały osadzone w obszarze nauk społecznych w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie finanse. Efekty te są spójne z efektami kształcenia określonymi dla obszaru kształcenia w zakresie nauk społecznych, dla studiów I i II stopnia o profilu ogólnoakademickiego, zgodnie z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego. Efekty kształcenia są sformułowane w sposób prawidłowy i zrozumiały dla studentów, a także umożliwiają ich weryfikację. Program kształcenia, w tym oferowane, zgodne z tendencjami rozwoju nauki treści kształcenia, formy zajęć i metody dydaktyczne w pełni umożliwiają realizację zakładanych efektów kształcenia. Udział zajęć związanych z zakresem prowadzonych na Wydziale badań naukowych jest właściwy. Metody kształcenia w odpowiednim zakresie uwzględniają samodzielne uczenie się poprzez przygotowanie do ćwiczeń, realizację projektów oraz korzystanie z literatury. Studenci kierunku <i>finanse i rachunkowość</i> mają możliwość

indywidualizacji studiów poprzez wybór specjalności. W ramach programu studiów studenci studiów I stopnia odbywają obowiązkowe praktyki zawodowe, które są w ich opinii zorganizowane we właściwy sposób i stanowią cenny element realizowanego procesu kształcenia. Wydział podejmuje działania zwiększające stopień internacjonalizacji procesu kształcenia. Stosowane metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia są adekwatne do zakładanych efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. W opinii studentów system sprawdzania i oceniania efektów kształcenia jest przejrzysty i rzetelny. Studenci biorą udział w pracach badawczych, a efekty tych prac są publikowane.

Zalecenia w odniesieniu do kryterium 1

- rozważyć przypisanie efektów kierunkowych do dwóch dyscyplin naukowych: finansów i ekonomii;
- urealnić liczbę godzin konsultacji w sylabusach, w szczególności dla formy stacjonarnej;
- uszczegółowić formy pracy własnej studenta wprowadzając pozycje dotyczącą przygotowania projektu/referatu/eseju, co zwiększyłoby możliwości weryfikacji efektów związanych ze zdobywaniem wiedzy i umiejętności badawczych.

1.1 Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku studiów jest zgodna z misją i strategią rozwoju Uczelni, odpowiada celom określonym w strategii jednostki oraz w polityce zapewnienia jakości, a także uwzględnia wzorce i doświadczenia krajowe i międzynarodowe właściwe dla danego zakresu kształcenia.*

1. Opis stanu faktycznego

Koncepcja kształcenia kierunku *finanse i rachunkowość* wpisuje się w misję Uniwersytetu Szczecińskiego, jak również misję Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania we wszystkich określonych segmentach, tj. w zakresie misji społecznej, obywatelskiej i kulturowej. Misja nadrzędna ustalająca jedność nauki i kształcenia potwierdzona jest oferowanymi studentom treściami kształcenia ściśle związanymi z prowadzonymi badaniami naukowymi i ich efektami. Realizację tego celu wspiera cel związany z dbałością o rozwój naukowy i dydaktyczny kadry akademickiej, co potwierdzają kolejne awanse naukowe kadry o wysokich kwalifikacjach naukowych i dydaktycznych w zakresie dyscypliny finanse. Umożliwienie dostępu do wiedzy i jej upowszechnienia, (co zakłada misja społeczna) Wydział realizuje poprzez promocję kierunku *finanse i rachunkowość*, tworzenie godnych warunków studiowania, w tym dla osób niepełnosprawnych, promowanie zasad uczenia się przez całe życie. Misja obywatelska określona jako *kształtowanie elit i liderów społecznych* oraz misja kulturowa zakładająca *Twórcze uczestnictwo w lokalnych i globalnych procesach kulturotwórczych* są ujęte w programie kształcenia poprzez umożliwienie studiów w trybie indywidualnym, udziału w Kołach Naukowych i różnych organizacjach studenckich, w tym w Samorządzie Studenckim, umożliwienie studentom angażowanie się w inicjatywy studenckie oraz udziału w mobilnych programach międzynarodowych jak np. Erasmus itp., oferowanie zajęć w języku angielskim. W realizację tego celu wpisuje się również oferta przedmiotu *Sztuka wystąpień publicznych*. Koncepcja kształcenia kierunku *finanse i rachunkowość* realizuje jednocześnie cele strategiczne Wydziału ujęte w polityce jakości określonej przez Wydział, w tym cele odnoszące się do procesu kształcenia. Cele strategiczne Wydziału są uszczegółowieniem celów strategicznych określonych w Strategii Rozwoju Uniwersytetu. Celem podstawowym jest *Dążenie do doskonalenia systemu jakości*, co jest widoczne w działalności Wydziałowego Zespołu ds. Jakości i Programów oraz wprowadzeniu skutecznych działań doskonalących. Spotkanie z kadrami akademicką oraz Zespołem ds. Jakości i Programów Kształcenia wskazało na zaangażowanie społeczności akademickiej w doskonalenie procesu dydaktycznego. Kolejny cel strategiczny Wydziału jakim jest *Umiejdzynarodowienie kształcenia* Wydział realizuje poprzez wymianę, w ramach współpracy międzynarodowej, kadry i studentów (np. program Erasmus). Ponadto w roku akademickim 2015/2016 wprowadzono do programu studiów specjalność w języku angielskim (*Financial Management*). Cel określony jako *dostosowanie oferty do potrzeb rynku pracy* jest realizowany poprzez ofertę odpowiednich treści kształcenia, a w szczególności w zakresie specjalności kształcenia (specjalności zorientowane są na rachunkowość, controlling i doradztwo finansowe, finanse przedsiębiorstw). Programy zajęć dostosowane są do współczesnych wymagań rynku pracy i oparte są na wykorzystywaniu odpowiedniego specjalistycznego oprogramowania komputerowego. Na kierunku *finanse i rachunkowość* koncepcja kształcenia uwzględnia wzorce krajowe opracowane przez Komitet Nauk o Finansach PAN, a także Kodeks Zawodowej Etyki w Rachunkowości SKwP. Przy opracowywaniu kierunkowych efektów kształcenia dla studiów II stopnia uwzględniono również niektóre wymagania stawiane przy uzyskaniu certyfikatu ACCA (Association of

Chartered Certified Accountants). Wykorzystane zostały również w budowaniu koncepcji kształcenia własne badania naukowe w zakresie *Międzynarodowych Standardów Edukacyjnych*. Do programu studiów wprowadzono niektóre elementy kształcenia promowane przez Europejski Instytut Administracji Publicznej (EIPA).

2. Ocena spełnienia kryterium 1.1 - w pełni

3. Uzasadnienie oceny

Koncepcja kształcenia kierunku *finanse i rachunkowość* realizuje misję oraz cele strategiczne Uczelni oraz Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania określone w polityce jakości kształcenia. Koncepcja uwzględnia wzorce międzynarodowe i krajowe, a także potrzeby rynku pracy oraz zasady określone przez organizacje pracodawców.

1.2 Plany rozwoju kierunku uwzględniają tendencje zmian zachodzących w dziedzinach nauki i dyscyplinach naukowych, z których kierunek się wywodzi, oraz są zorientowane na potrzeby otoczenia społecznego, gospodarczego lub kulturalnego, w tym w szczególności rynku pracy.

1. Opis stanu faktycznego

Liczna i aktywna naukowo kadra nauczycieli akademickich zapewnia uwzględnianie w planach rozwoju kierunku wszelkich osiągnięć naukowych dyscypliny *finanse*. Także znaczne doświadczenia spoza Uczelni wynikające z zaangażowania (obecnego lub przeszłego) wielu osób z minimum kadrowego w prace eksperckie, doradcze, a nawet w zarządzanie jednostkami gospodarczymi i instytucjami dają dobre podstawy do rozpoznania potrzeb praktyki gospodarczej i wykorzystania tej wiedzy w planowaniu rozwoju kierunku. Plany rozwojowe kierunku zorientowane są na adaptację najnowszych osiągnięć naukowych dyscypliny *finanse*.

2. Ocena spełnienia kryterium 1.1 - w pełni

3. Uzasadnienie oceny

Plany rozwojowe kierunku zorientowane są na adaptację najnowszych osiągnięć naukowych dyscypliny *finanse* i uwzględnienie potrzeb rynku pracy.

1.3 Jednostka przyporządkowała oceniany kierunek studiów do obszaru/obszarów kształcenia oraz wskazała dziedzinę/dziedziny nauki oraz dyscyplinę/dyscypliny naukowe, do których odnoszą się efekty kształcenia dla ocenianego kierunku.

1. Opis stanu faktycznego

Program kształcenia na rok 2015/2016 na kierunku *finanse i rachunkowość* zawiera przyporządkowanie kierunku *finanse i rachunkowość* tylko do dyscypliny *finanse*. Podobnie informacja z systemu POL-on przedstawia przypisanie kierunku do obszaru nauk społecznych, dziedziny nauk ekonomicznych i ze wskazaniem jednej dyscypliny: *finanse*.

Uchwała nr 52/2012 Senatu Uniwersytetu Szczecińskiego z dnia 5 lipca 2012 r. w sprawie określenia efektów kształcenia dla kierunków studiów prowadzonych na Uniwersytecie Szczecińskim w załączniku nr 27 i 29 wskazuje tylko obszar nauk społecznych, bez wskazań dziedzin i dyscyplin. Natomiast raport samooceny wskazuje, że oceniany kierunek został przypisany do obszaru nauk społecznych, dziedziny nauk ekonomicznych i jednej dyscypliny: *finanse*.

Analiza kierunkowych efektów kształcenia pozwala stwierdzić, że kierunkowe efekty kształcenia są związane z dyscyplinami: *finanse*, *ekonomia*, *nauki o zarządzaniu*, a także z dyscypliną *prawo*. Najmniejszy udział kierunkowych efektów kształcenia jest związany z naukami o zarządzaniu i prawem, a udział ekonomii jest prawie równoważny udziałowi efektów osadzonych w dyscyplinie *finanse*.

Oznacza to, że udział określonych efektów i treści kształcenia związany jest co najmniej z dwiema dyscyplinami: *finanse* i *ekonomia*, dlatego należy rozważyć przypisanie kierunkowych efektów kształcenia do wskazanych dwóch dyscyplin.

2. Ocena spełnienia kryterium 1.1 - w pełni

3. Uzasadnienie oceny

Wydział przyporządkował kierunek *finanse i rachunkowość* do obszaru nauk społecznych dziedziny nauk ekonomicznych i dyscypliny *finanse*. Analiza opisu efektów kształcenia pozwala zauważyć, iż osadzone są one również znacząco w dyscyplinie naukowej *ekonomia*. Należy zatem rozważyć przypisanie kierunkowych efektów kształcenia do dwóch dyscyplin *finanse* i *ekonomia*.

1.4. Efekty kształcenia zakładane dla ocenianego kierunku studiów są spójne z wybranymi efektami kształcenia dla obszaru/obszarów kształcenia, poziomu i profilu ogólniakademickiego, do którego/których kierunek ten został przyporządkowany, określonymi w Krajowych Ramach Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego, sformułowane w sposób zrozumiały i pozwalający na stworzenie systemu ich weryfikacji. W przypadku kierunków studiów, o których mowa w art. 9b, oraz kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, o którym mowa w art. 9c ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.), efekty kształcenia są także zgodne ze standardami kształcenia określonymi w przepisach wydanych na podstawie wymienionych artykułów ustawy. Efekty kształcenia zakładane dla ocenianego kierunku studiów, uwzględniają w szczególności zdobywanie przez studentów pogłębionej wiedzy, umiejętności badawczych i kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej, na rynku pracy, oraz w dalszej edukacji.*

1. Opis stanu faktycznego

Kierunkowe efekty kształcenia sformułowano na podstawie efektów obszarowych określonych w ramach obszaru nauk społecznych dla profilu ogólniakademickiego i studiów I i II stopnia, zgodnie z Krajowymi Ramami Kwalifikacji. W procesie formułowania efektów kierunkowych (dla I st.: w zakresie wiedzy 27, umiejętności 20, kompetencji 7, dla II st.: wiedzy 17, umiejętności 16, kompetencji 7) wykorzystano wszystkie efekty obszarowe. Sposób sformułowania efektów pozwolił na stworzenie systemu weryfikacji umożliwiającego obiektywną ocenę stopnia ich osiągnięcia. Sylabusy zawierają przedmiotowe efekty kształcenia, które są uszczegółowieniem efektów kierunkowych, co zostało wskazane jako odniesienie do efektów kierunkowych wraz z odniesieniem do efektów obszarowych. Dodatkowo w sylabusie ujmowany jest cel kształcenia każdego przedmiotu. Pełny opis efektów kształcenia dla kierunku *finanse i rachunkowość* zawarty jest w sylabusach, które są udostępniane studentom poprzez stronę internetową Wydziału oraz przez nauczycieli akademickich podczas pierwszych zajęć w semestrze. Efekty kształcenia w opinii studentów zostały określone zrozumiale i przejrzysto oraz są sprawdzalne. W opinii studentów efekty kształcenia na wizytowanym kierunku studiów uwzględniają zdobywanie pogłębionej wiedzy i umiejętności badawczych i są realizowane w sposób odpowiedni.

Ocena spełnienia kryterium 1.4 - w pełni

Uzasadnienie oceny

Efekty kształcenia zakładane dla ocenianego kierunku studiów są spójne z efektami kształcenia określonymi dla obszaru kształcenia w zakresie nauk społecznych dla studiów I i II stopnia o profilu ogólniakademickiego, zgodnie z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego. Efekty kształcenia są sformułowane w sposób prawidłowy i zrozumiały dla studentów, a także umożliwiają ich weryfikację.

1.5 Program studiów dla ocenianego kierunku oraz organizacja i realizacja procesu kształcenia, umożliwiają studentom osiągnięcie wszystkich zakładanych efektów kształcenia oraz uzyskanie kwalifikacji o poziomie odpowiadającym poziomowi kształcenia określonemu dla ocenianego kierunku o profilu ogólniakademickim.*

1. Opis stanu faktycznego

1.5.1. W przypadku kierunków studiów, o których mowa w art. 9b, oraz kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, o którym mowa w art. 9c ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, program studiów dostosowany jest do warunków określonych w standardach zawartych w przepisach wydanych na podstawie wymienionych artykułów ustawy.

Nie dotyczy

1.5.2. Dobór treści programowych na ocenianym kierunku jest zgodny z zakładanymi efektami kształcenia oraz uwzględnia w szczególności aktualny stan wiedzy związanej z zakresem ocenianego kierunku.*

Treści programowe uwzględnione są w strukturze planu studiów (moduły) oraz zostały określone w sylabusach. Plan studiów ma strukturę modułową. W strukturze planu studiów występują

następujące moduły: przedmioty ogólnouczelniane, przedmioty podstawowe, przedmioty kierunkowe oraz moduł specjalności. Kształcenie na studiach I stopnia prowadzone jest na 3 specjalnościach: *Rachunkowość i finanse przedsiębiorstw*; *Rachunkowość i sprawozdawczość* oraz *Bankowość i zarządzanie finansami publicznymi*. Kształcenie na studiach II stopnia odbywa się w ramach 6 specjalności: *Rachunkowość finansowa i auditing*, *Doradztwo finansowo-księgowo*, *Finanse i rachunkowość przedsiębiorstw*, *Rachunkowość zarządcza i controlling*, *Bankowość i rynki finansowe*, oraz jedna jest anglojęzyczna: *Financial Management*. Dobór specjalności odpowiada tendencjom na rynku pracy i jest zgodny z zapotrzebowaniem na konkretną wiedzę i umiejętności, m.in.: znajomość zagadnień prawno- finansowych, rachunkowości, znajomości obcego języka biznesu, itp.

W treściach programowych występują zagadnienia przygotowania informatycznego (m.in. Technologie informatyczne oraz Narzędzia informatyczne w finansach i rachunkowości). Występują również zagadnienia o charakterze ilościowym, narzędziowym, m.in. na przedmiotach: „Matematyka”, „Statystyka”, „Ekonometria” oraz „Matematyka finansowa i ubezpieczeniowa”.

Należy podkreślić dużą różnorodność specjalności (I stopień – 3, II stopień – 6 specjalności, w tym jedna anglojęzyczna), co daje studentowi wybór, jak również pomaga w dostosowaniu studiowanej tematyki do aktualnych preferencji na rynku pracy.

Od roku 2015/2016 specjalność anglojęzyczna składa się z sześciu przedmiotów, natomiast w latach wcześniejszych spośród 6 przedmiotów tylko 1 lub 2 były wykładane w języku angielskim, pozostałe w języku polskim (informacje z suplementów do dyplomów).

Treści przedmiotów opisane w sylabusach sporządzone są odrębnie dla każdej z form zajęć (m.in. dla wykładów, ćwiczeń, konwersatoriów). Treści programowe określone są na ogół szczegółowo, w sposób komunikatywny i zwięzły, odpowiadający określonym efektom kształcenia oraz nazwie danego przedmiotu. Treści programowe na ocenianym kierunku są zgodne z zakładanymi efektami kształcenia oraz uwzględniają stan wiedzy związanej z zakresem ocenianego kierunku

- 1.5.3. Stosowane metody kształcenia uwzględniają samodzielne uczenie się studentów, aktywizujące formy pracy ze studentami oraz umożliwiają studentom osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, w tym w szczególności w przypadku studentów studiów pierwszego stopnia - co najmniej przygotowanie do prowadzenia badań, obejmujące podstawowe umiejętności badawcze, takie jak: formułowanie i analiza problemów badawczych, dobór metod i narzędzi badawczych, opracowanie i prezentacja wyników badań, zaś studentom studiów drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich – udział w prowadzeniu badań w warunkach właściwych dla zakresu działalności badawczej związanej z ocenianym kierunkiem, w sposób umożliwiający bezpośrednie wykonywanie prac badawczych przez studentów.*

Metody dydaktyczne opisane są w sylabusie. W sylabusach występuje wystandaryzowany zestaw metod dydaktycznych, do których należą najczęściej: analiza przypadku, dyskusja, projekty grupowe, samodzielne i grupowe rozwiązywanie zadań. W przypadkach niektórych przedmiotów należałoby rozważyć, czy metod tych nie poszerzyć o metody aktywizujące (np. dla niektórych przedmiotów o stosunkowo wysokim nakładzie pracy własnej studenta, przewidziano tylko studiowanie literatury, ewentualnie przygotowanie się do egzaminu). Nie zawsze w opisie przedmiotów widać zależność: im więcej punktów ECTS przeznaczono na pracę własną studenta, tym więcej aktywności przewidziano dla studenta w oparciu o zastosowane metody dydaktyczne (np. przygotowanie projektu), co można byłoby określić.

W opinii studentów metody kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* uwzględniają samodzielne uczenie się poprzez przygotowania do ćwiczeń oraz korzystanie z literatury. Aktywizujące formy pracy realizowane są poprzez projekty grupowe, pracę podczas ćwiczeń, seminaria i praktyki. Studenci obecni podczas spotkania z ZO PKA podkreślili, że na studiach I stopnia mają możliwość udziału w przygotowaniach prac badawczych wykorzystując różne metody badawcze. Jednym z przedmiotów, na którym studenci są przygotowani do prowadzenia prac badawczych jest :na studiach I stopnia przedmiot *Kultura myślenia i argumentacji* .W ramach studiów II stopnia studenci mają możliwość uczestniczenia w badaniach naukowych. Studenci biorą udział w pracach badawczych realizowanych w katedrach, co potwierdzają przedstawione podczas wizytacji publikacje studentów, spotkanie zespołu oceniającego z kadrami, na którym przedstawiano możliwości

udziału studentów w pracach badawczych, jak również przedstawiona praca Kół Naukowych.

- 1.5.4. Czas trwania kształcenia umożliwia realizację treści programowych i dostosowany jest do efektów kształcenia określonych dla ocenianego kierunku studiów, przy uwzględnieniu nakładu pracy studentów mierzonego liczbą punktów ECTS.

Na kierunku *finanse i rachunkowość* kształcenie na studiach I stopnia trwa 6 semestrów. W toku studiów student ma 1868 godzin kontaktowych na studiach stacjonarnych oraz 1002 godziny na studiach niestacjonarnych. Praktyki trwają 120 godzin. Łączna liczba punktów ECTS w toku studiów I stopnia wynosi 180. Studia II stopnia trwają 4 semestry, w tym godzin kontaktowych 949 na studiach stacjonarnych i 583 godziny na niestacjonarnych, co obejmuje łącznie 120 ECTS

Czas trwania kształcenia oraz przewidziany w programie studiów łączny nakład pracy na poszczególnych przedmiotach umożliwia zrealizowanie efektów kształcenia i zakładanych treści programowych dla kierunku *finanse i rachunkowość*.

- 1.5.5. Punktacja ECTS jest zgodna z wymaganiami określonymi w obowiązujących przepisach prawa, w szczególności uwzględnia przypisanie modułom zajęć powiązanych z prowadzonymi w Uczelni badaniami naukowymi w dziedzinie/dziedzinach nauki związanej/związanych z ocenianym kierunkiem więcej niż 50% ogólnej liczby punktów ECTS.*

Rada Wydziału w programie studiów określiła wszystkie podstawowe wskaźniki związane z punktacją ECTS. Na studiach I stopnia na kierunku *finanse i rachunkowość* za zajęcia wymagające bezpośredniego udziału nauczyciela student otrzymuje 104-105 punkty (w zależności od specjalności – Tabela 3 – Raport Samooceny) oraz 61 punktów na studiach II stopnia. W Raporcie samooceny wielkości te zostały określone tylko dla studiów stacjonarnych. Wielkości te są ustalone jako udział w zajęciach dydaktycznych, konsultacjach i zdawanie egzaminów lub/i zaliczeń. Udział w konsultacjach w niektórych przypadkach został określony na nie realnym zawyżonym poziomie. Łącznie udział w konsultacjach wyznaczony na podstawie sylabusów w stosunku do zajęć dydaktycznych wynosi: studia II stopnia – stacjonarne 53%, niestacjonarne 28%; studia I stopnia – stacjonarne 28%, a niestacjonarne 21%. Szczególnie duży udział konsultacji dotyczy przedmiotów (przykłady II stopień stacjonarnych studiów): Przepływy pieniężne w zarządzaniu – 25 godzin konsultacji przy 30 godzinach wykładu; Relacje inwestorskie – 12 konsultacji przy 15 wykładach; Doradztwo inwestycyjne, Rachunkowość kreatywna, Skonsolidowane przepływy finansowe – 22 konsultacje przy 30 wykładach, a dominującą relacją jest 20 godzin konsultacji przy 30 godzinach wykładu. Wyższy udział konsultacji niż 10%-20% godzin wykładowo-ćwiczeniowych miałby uzasadnienie w przypadku realizacji przez studenta indywidualnych projektów zaliczeniowych, co w wielu przypadkach nie ma miejsca. Bilans czasu pracy studenta zaprezentowany w sylabusach należy skorygować i urealnić liczbę godzin pracy studenta. Podstawa wyznaczenia liczby punktów ECTS zajęć z bezpośrednim udziałem nauczyciela i studenta powinna być skorygowana, a bilans czasu studenta zawarty w sylabusach urealniony.

Łączna liczba punktów ECTS jaką student utrzymuje za przedmioty z zakresu nauk podstawowych właściwych dla ocenianego kierunku wynosi 73 ECTS dla studiów I stopnia i 40 punktów dla studiów II stopnia. Przedmioty podstawowe dobrze oddają charakter kierunku *finanse i rachunkowość*.

Za zajęcia o charakterze praktycznym, w tym zajęcia laboratoryjne, warsztatowe i projektowe student studiów I stopnia otrzymuje 62 punktów, a na studiach II stopnia - 40 ECTS.

Za niezwiązane z kierunkiem studiów zajęcia ogólnouczelniane lub zajęcia na innym kierunku studiów student otrzymuje 16 punktów, co powinno przyczyniać się do zdobycia kompetencji, które nie są bezpośrednio związane ze studiowaniem kierunkiem studiów, a zwiększają szanse absolwenta na rynku pracy.

Za zajęcia z obszarów nauk humanistycznych i nauk społecznych student otrzymuje odpowiednio na studiach I lub II stopnia 2 / 1 punkt, za zajęcia z języka obcego 10 / 2 punkty.

Uczelnia określiła również liczbę punktów za zajęcia z wychowania fizycznego tylko na stacjonarnych studiach I stopnia na 2 ECTS (60 godzin). Zajęcia te powinny być zatem ujęte we wszystkich programach studiów jako obowiązkowe.

Ponadto, jak wynika z tabeli 4 Raportu Samooceny, zarówno na I, jak i II stopniu, udział

liczby punktów ECTS przypisanych modułom zajęć powiązanych z prowadzonymi w uczelni badaniami naukowymi w dziedzinie nauki związanej z ocenianym kierunkiem wynosi ponad 50% ogólnej liczby punktów ECTS (odpowiednio 53% i 57%).

Powyższe wielkości punktów ECTS odpowiadają wymiarowi godzinowemu poszczególnych przedmiotów oraz szacowanej wielkości pracy własnej studenta. Punktacja ECTS jest zgodna z wymaganiami określonymi w obowiązujących przepisach prawa, w szczególności z zapisami rozporządzenia w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia, jednakże wymaga korekty według wskazań zawartych powyżej.

- 1.5.6. Jednostka powinna zapewnić studentowi elastyczność w doborze modułów kształcenia w wymiarze nie mniejszym niż 30% liczby punktów ECTS wymaganej do osiągnięcia kwalifikacji odpowiadających poziomowi kształcenia na ocenianym kierunku, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej.*

W ramach studiów I stopnia studenci mają możliwość wyboru jednej z trzech specjalności: *rachunkowość i sprawozdawczość finansowa, rachunkowość i finanse przedsiębiorstwa oraz bankowość i zarządzani finansami publicznymi*. Studenci mają również możliwość wyboru języka obcego oraz seminarium, jakie będą realizowali w ramach programu studiów. W ramach studiów II stopnia kierunku *finanse i rachunkowość* studenci mają możliwość wyborów jednej z 6 specjalności: *rachunkowość finansowa i auditing, doradztwo finansowo-księgowo, finanse i rachunkowość przedsiębiorstw, rachunkowość zarządcza i controlling, bankowość i rynki finansowe oraz financial management*. Ponadto studenci mogą wybrać język obcy i seminaria, jakie będą realizować w ramach studiów II stopnia. Wymóg 30% zajęć do wyboru jest w pełni realizowany zarówno na studiach I, jak i II stopnia.

Studenci sami wybierają, jakie specjalności chcą realizować i pozytywnie oceniają tę możliwość.

- 1.5.7. Dobór form zajęć dydaktycznych na ocenianym kierunku, ich organizacja, w tym liczebność grup na poszczególnych zajęciach, a także proporcje liczby godzin różnych form zajęć umożliwiają studentom osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, w szczególności w zakresie pogłębionej wiedzy, umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej. Prowadzenie zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość spełnia warunki określone przepisami prawa.*

Studenci realizują program studiów poprzez wykłady, ćwiczenia, seminaria, lektoraty, projekty i praktyki. Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA zwrócili uwagę na zbyt małą, w ich ocenie liczbę godzin, na których realizowane są lektoraty. Według nich lektoraty powinny być realizowane w jak największym wymiarze studiów, a ich treść i zakres powinna być ściśle związana z kierunkiem studiów. W ich opinii liczba osób uczestniczących w poszczególnych formach zajęć jest odpowiednia i pozwala na realizację założonych efektów kształcenia. Na wizytowanym kierunku nie są stosowane metody kształcenia na odległość.

- 1.5.8. W przypadku, gdy w programie studiów na ocenianym kierunku zostały uwzględnione praktyki zawodowe, jednostka określa efekty kształcenia i metody ich weryfikacji, oraz zapewnia właściwą organizację praktyk, w tym w szczególności dobór instytucji o zakresie działalności odpowiednim do celów i efektów kształcenia zakładanych dla ocenianego kierunku oraz liczbę miejsc odbywania praktyk dostosowaną do liczby studentów kierunku.

Na studiach I stopnia na kierunku *finanse i rachunkowość* realizowane są obowiązkowe praktyki zawodowe w wymiarze 125 godzin (5 ECTS). Jednostka określiła dla nich efekty kształcenia i metody weryfikacji. Studenci pozytywnie ocenili metody weryfikacji efektów kształcenia osiąganych w ramach praktyk. Praktyki realizowane są po drugim roku studiów. Realizacja i zaliczenie praktyk odbywa się na podstawie porozumienia zawieranego między Wydziałem a przedsiębiorstwem. Zaliczenie praktyk odbywa się na podstawie karty realizacji praktyk, która jest przygotowywana przez zakładowego opiekuna. Studenci, pracujący zawodowo, których charakter pracy jest zgodny ze specjalnością kształcenia, prowadzący własną działalność gospodarczą lub uczestniczyli w praktykach lub stażach gwarantujących uzyskanie odpowiednich umiejętności mogą zostać zwolnieni z

odbywania praktyki zawodowej. Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA poinformowali, że w większości przypadków sami poszukują firm, w których realizują praktykę zawodową. Studenci w ramach studiów II stopnia nie realizują obowiązkowej praktyki.

- 1.5.9. Program studiów sprzyja umiędzynarodowieniu procesu kształcenia, np. poprzez realizację programu kształcenia w językach obcych, prowadzenie zajęć w językach obcych, ofertę kształcenia dla studentów zagranicznych, a także prowadzenie studiów wspólnie z zagranicznymi Uczelniami lub instytucjami naukowymi.

W ramach kierunku *finanse i rachunkowość* studenci studiów I stopnia nie realizują przedmiotów prowadzonych w języku obcym. Na studiach II stopnia jest możliwość wyboru specjalności w języku angielskim, od roku 2015/2016 specjalność *Financial Management* z sześcioma przedmiotami w języku angielskim. Wcześniejsza realizacja tej specjalności odejmowała tylko jeden lub dwa przedmioty angielskojęzyczne i 4-5 polskojęzyczne.

Studenci obecni podczas spotkania z ZO PKA pozytywnie ocenili możliwość wyboru specjalności w języku angielskim. Natomiast zwrócili uwagę, że można by zwiększyć liczbę semestrów, w których realizowany jest język obcy oraz zwiększyć ukierunkowanie lektoratów na język obcy specjalistyczny związany z realizowanym kierunkiem studiów.

Zarówno uniwersalny charakter większości treści programowych (może z wyjątkiem części rachunkowości finansowej opartej na polskich aktach prawnych i podobnie umocowanych treści dotyczących finansów publicznych), jak i znaczna aktywność naukowa kadr na forum międzynarodowym oraz dość liczne publikacje obcojęzyczne osób zliczanych do minimum kadrowego i niektórych spoza tego minimum wskazują na dobre warunki do umiędzynarodowienia kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość*. Ta aktywność międzynarodowa naukowa przejawia się w dość licznych publikacjach zagranicznych i obcojęzycznych oraz w udziale przedstawicieli Wydziału w 29 międzynarodowych towarzystwach, organizacjach i instytucjach naukowych, choć ściśle związane z finansami i rachunkowością są tu w mniejszości. Przedstawiciele Wydziału uczestniczą w kilku międzynarodowych projektach naukowych i dydaktycznych, ale nie są to projekty ściśle związane z finansami i rachunkowością. Umiędzynarodowieniu sprzyja też położenie geograficzne Uniwersytetu. Możliwości te nie są w pełni wykorzystywane, ale z różnych form wymiany międzynarodowej jako wyjeżdżający w ostatnich trzech latach akademickich skorzystało 210 studentów i 47 pracowników związanych z kierunkiem. Po stronie przyjeżdżających te liczby są jeszcze wyższe, ale dotyczą całego Wydziału (210 studentów i 101 pracowników). W tym samym okresie od 6 do 16 rocznie (z tendencją wzrostową) pracowników Wydziału prowadziło zajęcia za granicą, a od 5 do 9 nauczycieli akademickich z zagranicy prowadziło zajęcia na Wydziale.

2. Ocena spełnienia kryterium 1.5 - w pełni

3. Uzasadnienie oceny

Treści programowe na ocenianym kierunku są zgodne z zakładanymi efektami kształcenia oraz uwzględniają stan wiedzy związanej z zakresem ocenianego kierunku. Czas trwania kształcenia oraz przewidziany w programie studiów łączny nakład pracy na poszczególnych przedmiotach umożliwia zrealizowanie efektów kształcenia i zakładanych treści programowych dla kierunku *finanse i rachunkowość*. System ECTS nie budzi zastrzeżeń, jednakże powinna nastąpić weryfikacja bilansu czasu pracy studenta. Podstawa wyznaczenia liczby punktów ECTS zajęć z bezpośrednim udziałem nauczyciela i studenta powinna być skorygowana, a bilans czasu studenta zawarty w sylabusach urealniony. Udział zajęć związanych z zakresem prowadzonych na Wydziale badań naukowych jest właściwy. Metody kształcenia w odpowiednim zakresie uwzględniają samodzielne uczenie się poprzez przygotowanie do ćwiczeń, realizację projektów oraz korzystanie z literatury. Studenci kierunku *finanse i rachunkowość* mają możliwość indywidualizacji studiów poprzez wybór specjalności. W ramach programu studiów studenci studiów I stopnia odbywają obowiązkowe praktyki zawodowe, które są w ich opinii zorganizowane we właściwy sposób i stanowią cenny element realizowanego procesu kształcenia. Zarówno uniwersalny charakter większości treści programowych (może z wyjątkiem części rachunkowości finansowej opartej na polskich aktach prawnych i podobnie umocowanych treści dotyczących finansów publicznych), jak i znaczna aktywność naukowa kadry na forum międzynarodowym oraz dość liczne publikacje obcojęzyczne osób zliczanych do minimum kadrowego i niektórych spoza tego minimum wskazują na dobre warunki do umiędzynarodowienia

kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość*. Wydział podejmuje działania zwiększające stopień internacjonalizacji procesu kształcenia.

1.6 Polityka rekrutacyjna umożliwia właściwy dobór kandydatów.

1.6.1. Zasady i procedury rekrutacji zapewniają właściwy dobór kandydatów do podjęcia kształcenia na ocenianym kierunku studiów i poziomie kształcenia w jednostce oraz uwzględniają zasadę zapewnienia im równych szans w podjęciu kształcenia na ocenianym kierunku.

1. Opis stanu faktycznego

Zasady i procedury rekrutacji na studia są przejrzyste i zrozumiałe. Warunki rekrutacji określone są w Uchwale 48/2014 Senatu Uniwersytetu Szczecińskiego z dnia 29 maja 2014 r. w sprawie warunków i trybu rekrutacji oraz kryteriów kwalifikacji na I rok studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich w Uniwersytecie Szczecińskim w roku akademickim 2015/2016. Rekrutacja ma charakter konkursu. Pod uwagę brane są wyniki z matury, którym przydziela się odpowiednią liczbę punktów. Tryb przyjmowania laureatów i finalistów olimpiad przedmiotowych opisany jest w Uchwale nr 81/2011 z dnia 29 września 2011 r. w sprawie wprowadzenia szczegółowych zasad przyjęć na studia w Uniwersytecie Szczecińskim laureatów oraz finalistów olimpiad stopnia centralnego, laureatów konkursów międzynarodowych i ogólnopolskich, w tym organizowanych przez Uniwersytet Szczeciński w latach 2012-2014 z późniejszymi zmianami. Studenci przyjmowani są poza trybem konkursowym.

Nawiązując do kryteriów kwalifikacji wprowadzonych uchwałą nr 48/2014 Senatu Uniwersytetu Szczecińskiego z dnia 29 maja 2014 r. Rada Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego, uwzględniając konieczność uzupełnienia brakujących efektów kształcenia przez studentów, którzy ukończyli studia I stopnia na kierunku niepokrewnym do danego kierunku, uchwaliła że dla studentów, którzy ukończyli studia I stopnia na kierunku niepokrewnym do danego kierunku, wprowadza się dodatkowe przedmioty w liczbie około 5 przedmiotów. Na studiach stacjonarnych dodatkowe przedmioty realizowane są w ramach puli 30 punktów ECTS, przyznanych zgodnie z art. 1 70a ust. 2 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. „Prawo o szkolnictwie wyższym”. Na studiach niestacjonarnych opłaty wynikają z odrębnych uchwał. Dodatkowe przedmioty zrealizowane przez studentów są wpisywane do suplementu dyplomu (Uchwała obowiązuje studentów rozpoczynających studia w roku akademickim 2015/2016. Uchwałą nr 201/06/2015 Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego z dnia 18 czerwca 2015 r. w sprawie wprowadzenia przedmiotów uzupełniających efekty kształcenia na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych II stopnia od roku akademickiego 2015/2016).

Należy stwierdzić, że proces rekrutacji jest przejrzysty i zapewnia równe szanse w podjęciu kształcenia na wizytowanym kierunku. Z punktu widzenia studentów liczba przyjmowanych kandydatów jest adekwatna do potencjału dydaktycznego Jednostki i umożliwia właściwą realizację procesu kształcenia.

1.6.2. Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się na ocenianym kierunku umożliwiają identyfikację efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów oraz ocenę ich adekwatności do efektów kształcenia założonych dla ocenianego kierunku studiów.*

Procedura potwierdzania efektów kształcenia uzyskanych poza systemem studiów jest uregulowana w uchwale nr 56/2015 Senatu Uniwersytetu Szczecińskiego z dnia 26 maja 2015 r. w sprawie organizacji potwierdzania efektów uczenia się zawarte zostały w załącznik nr 34. Dotychczas Wydział nie miał konieczności potwierdzania efektów uzyskanych poza systemem studiów.

2. Ocena spełnienia kryterium 1.6 - w pełni

3. Uzasadnienie oceny

Zasady i procedury rekrutacji na studia są określone w sposób przejrzysty i zrozumiały, a także nie dyskryminują żadnej grupy kandydatów.

1.7 System sprawdzania i oceniania umożliwia monitorowanie postępów w uczeniu się oraz ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia.*

- 1.7.1. Stosowane metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia są adekwatne do zakładanych efektów kształcenia, wspomagają studentów w procesie uczenia się i umożliwiają skuteczne sprawdzenie i ocenę stopnia osiągnięcia każdego z zakładanych efektów kształcenia, w tym w szczególności w zakresie pogłębionej wiedzy, umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej, na każdym etapie procesu kształcenia, także na etapie przygotowywania pracy dyplomowej i przeprowadzania egzaminu dyplomowego, oraz w odniesieniu do wszystkich zajęć, w tym zajęć z języków obcych.

1. Opis stanu faktycznego

Stosowane metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia takie jak kolokwia, prace przejściowe, egzaminy, projekty i prezentacje, są adekwatne do zakładanych efektów kształcenia. Głównym elementem oceny realizacji efektów kształcenia są powstające prace dyplomowe. Tematyka prac jest w większości powiązana z ocenianym kierunkiem, ale są przykłady prac w których cel jest bardzo szeroki, nadający się na monografię, np. Wpływ Banku Światowego na Polską gospodarkę, Bankowość elektroniczna w Polsce, Analiza kosztu leasingu w Polsce. Niewiele prac dyplomowych wykorzystuje metody ilościowe do wykonania własnego badania, co powoduje, że określenie stopnia spełnienia efektu wiedzy: *zna metody i techniki pozyskania danych* oraz efekt umiejętności: *potrafi dobrać właściwe metody i techniki badawcze do realizacji tematu oraz zastosować je we własnym badaniu*, określonego dla seminarium dyplomowego jest trudny do zweryfikowania. Należałoby w większym stopniu wykorzystywać we wnioskowaniu badawczym metody ilościowe.

W opinii studentów metody weryfikacji są nastawione na proces uczenia się i umożliwiają skuteczne sprawdzanie oraz ocenę stopnia osiągnięcia efektów kształcenia. Podczas pisania pracy dyplomowej promotor czuwa nad realizacją założonych efektów kształcenia poprzez konsultacje ze studentami i seminaria dyplomowe.

- 1.7.2. System sprawdzania i oceniania efektów kształcenia jest przejrzysty, zapewnia rzetelność, wiarygodność i porównywalność wyników sprawdzania i oceniania, oraz umożliwia ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia. W przypadku prowadzenia kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość stosowane są metody weryfikacji i oceny efektów kształcenia właściwe dla tej formy zajęć.*

Ogólne zasady oceny efektów kształcenia są sformułowane w Regulaminie studiów, w szczególności warunki zaliczenia semestru i roku oraz poszczególnych przedmiotów, zasady otrzymywania wpisu na kolejny semestr, obowiązująca skala ocen, zasady przystępowania i przeprowadzania zaliczeń i egzaminów, itp. Sposób oceniania został szczegółowo określony w sylabusach przedmiotów. W części „Forma i warunki zaliczenia” dokładnie określono jakie elementy wchodzi w skład zaliczenia oraz wagi dla poszczególnych części zaliczenia. Ponadto określona jest liczba (lub udział) punktów konieczna do osiągnięcia poszczególnych ocen. Ten element oceny osiąganych efektów jest opisany w sylabusach, z uwzględnieniem specyfiki przedmiotu.

W opinii studentów system sprawdzania i oceniania efektów kształcenia jest przejrzysty i rzetelny. Informacje nt. systemu oceny udostępniane są studentom w sylabusach oraz przedstawiane podczas pierwszych zajęć dydaktycznych w semestrze. Przyjęte założenia są następnie konsekwentnie realizowane przez cały okres zajęć. Studenci wyrazili opinię, iż system zapewnia rzetelność oceny, porównywalność wyników oraz umożliwia ocenę stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.

2. Ocena spełnienia kryterium 1.7 z uwzględnieniem 1.7.1. i 1.7.2. - w pełni

3. Uzasadnienie oceny

Stosowane metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia są adekwatne do zakładanych efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. W opinii studentów system sprawdzania i oceniania efektów kształcenia jest przejrzysty i rzetelny. Informacje nt. systemu oceny są skutecznie udostępniane studentom i konsekwentnie realizowane podczas zajęć.

2. Liczba i jakość kadry naukowo-dydaktycznej oraz prowadzone w jednostce badania naukowe zapewniają realizację programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia ocena w pełni

Uzasadnienie oceny w odniesieniu do kryterium 2

Minimum kadrowe kierunku *finanse i rachunkowość* dla studiów I i II stopnia składa się z 24 osób, w tym 14 profesorów i doktorów habilitowanych, oraz 10 doktorów o znaczącym dorobku naukowym w dyscyplinie finanse, doświadczeniu w prowadzeniu badań naukowych oraz dydaktycznym i eksperckim. Obsada zajęć zachowuje pełną staranność w zgodności dorobku naukowego z zakresem prowadzonego przedmiotu. Polityka kadrowa jest spójna i skuteczna, co ilustruje rozwój naukowy kadry. Na Wydziale prowadzone są szerokie badania naukowe, w tym indywidualne i zespołowe w zakresie dyscypliny finanse. Realizowane są granty, projekty naukowe, prace habilitacyjne i doktorskie. Dorobek publikacyjny kadry prowadzącej zajęcia, w tym minimum kadrowego jest znaczący. Efekty badań naukowych wykorzystywane są do wzbogacenia i pogłębienia oferowanych treści kształcenia.

Zalecenia w odniesieniu do kryterium 2

Wskazane byłoby rozwijanie form aktywizujących kadrę akademicką do aplikowania o granty finansowane z NCN, NCBiR i innych instytucji sektora finansowego. Należy intensyfikować politykę kadrową w zakresie współpracy międzynarodowej w celu wykorzystania jej efektów do internacjonalizacji procesu kształcenia.

2.1 Nauczyciele akademicki stanowiący minimum kadrowe posiadają dorobek naukowy-zapewniający realizację programu studiów w obszarze wiedzy odpowiadającym obszarowi kształcenia, wskazanemu dla tego kierunku studiów, w zakresie jednej z dyscyplin naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia określone dla tego kierunku. Struktura kwalifikacji nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe odpowiada wymogom prawa określonym dla kierunków studiów o profilu ogólnoakademickim, a ich liczba jest właściwa w stosunku do liczby studentów ocenianego kierunku.*

1. Opis stanu faktycznego.

Minimum kadrowe kierunku *finanse i rachunkowość* dla studiów I i II stopnia składa się z 24 osób, w tym 14 to profesoria i doktorzy habilitowani, a 10 to doktorzy. Liczebność każdej z podgrup jest zatem wyraźnie większa od wymaganych minimumów. Jest prawie 800 studentów, a więc na jedną osobę z minimum kadrowego przypada około 35 studentów, czyli znacznie mniej od 120 wskazanych w przepisach prawa. Wszystkie osoby wchodzące w skład minimum mają bogaty lub bardzo bogaty dorobek naukowy w dyscyplinie finanse - od kilkudziesięciu do kilkuset publikacji naukowych jednoznacznie związanych z dyscypliną finanse, drukowanych w wyraźnej większości w wydawnictwach stricte naukowych. Niemal wszyscy aktywnie uczestniczą w realizacji grantów naukowych i opracowywaniu ekspertyz czy innych projektów. Wprawdzie najsilniej reprezentowane w tej grupie są takie specjalności naukowe jak: finanse publiczne, rynki kapitałowe i rachunkowość, ale reprezentowane są także i inne specjalności naukowe, a zatem należy stwierdzić, iż kadra poprzez swój dorobek reprezentuje szerokie spektrum subdyscyplin istotnych ze względu na zakładane efekty kształcenia i oferowane treści programowe. Każdy przedstawiciel minimum kadrowego realizuje wystarczającą liczbę godzin zajęć dydaktycznych na kierunku *finanse i rachunkowość* i jest zatrudniony w w Uczelni jako podstawowym miejscu pracy.

2 Ocena spełnienia kryterium 2.1.. - w pełni

3.Uzasadnienie oceny

Należy stwierdzić, że minimum kadrowe jest bardzo dobrze dobrane i zdolne do zapewnienia realizacji programu oraz efektów kształcenia. Wysoką i jednoznacznie pozytywną ocenę spełnienia tego kryterium uzasadnia kompletność i znaczna liczebność minimum kadrowego, a osiągnięcia naukowe wielu jego członków oraz właściwe podstawy zatrudnienia i obciążenia zajęciami dydaktycznymi potwierdzają tą ocenę.

2.2 Dorobek naukowy, doświadczenie w prowadzeniu badań naukowych oraz kompetencje dydaktyczne nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia. W przypadku, gdy zajęcia realizowane są z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, kadra dydaktyczna jest przygotowana do prowadzenia zajęć w tej formie.*

1. Opis stanu faktycznego

Oprócz scharakteryzowanych wyżej 24 osób z minimum kadrowego zajęcia na ocenianym kierunku prowadzą inne osoby. Razem na studiach I stopnia prowadzi je 28 profesorów i doktorów habilitowanych (wszyscy reprezentują nauki ekonomiczne), 51 doktorów (47 przedstawicieli nauk ekonomicznych, 4 innych dyscyplin nauk społecznych) i 36 magistrów, a na studiach II stopnia 20 profesorów i doktorów habilitowanych nauk ekonomicznych, 24 doktorów (22 nauk ekonomicznych, 1 nauk społecznych i 1 nauk humanistycznych) ora 21 magistrów. Oczywiście w grupach prowadzących zajęcia na studiach I i II stopnia wiele osób się powtarza. Jest to liczna kadra i dostatecznie różnorodna pod względem specjalizacji naukowej i dydaktycznej. Przegląd obsady zajęć nie wskazuje na żadne znaczące niepoprawności, choć oczywiście można zalecać rozważenie powierzenia np. wykładów z matematyki osobom ze stopniami naukowymi z matematyki, nie zaś z nauk ekonomicznych. Żadne istotne treści programowe nie są realizowane w trybie kształcenia na odległość.

2 Ocena spełnienia kryterium 2.2.. - w pełni

3.Uzasadnienie oceny

Kadra nauczycieli akademickich jest liczna, dostatecznie różnorodna ze względu na reprezentowane specjalności naukowe i właściwie dobrana, zarówno z uwagi na dorobek naukowy, stopnie i tytuły naukowe, a także doświadczenie dydaktyczne i eksperckie. Zajęcia są powierzane osobom o kwalifikacjach odpowiednich, tak ze względu na rodzaj zajęć, jak i na poziom kształcenia.

2.3 Prowadzona polityka kadrowa umożliwia właściwy dobór kadry, motywuje nauczycieli akademickich do podnoszenia kwalifikacji naukowych i rozwijania kompetencji dydaktycznych oraz sprzyja umiędzynarodowieniu kadry naukowo-dydaktycznej.

1.Opis stanu faktycznego

Polityka kadrowa odznacza się dbałością, by nabór nowych pracowników zapewniał odpowiednią wymianę pokoleniową, a także działaniami na rzecz rozwoju naukowego i poprawy przygotowania dydaktycznego osób już zatrudnionych. Nabory są prowadzone w trybie konkursowym. Wymaga się zatrudnienia w Uniwersytecie jako w podstawowym miejscu pracy. Wymaga się udokumentowanego przygotowania pedagogicznego i znajomości języków obcych, a także organizuje się szkolenia pedagogiczne dla wcześniej zatrudnionych bez takiego przygotowania. Dokonuje się ocen okresowych z ustawową częstotliwością, a w przypadku pracowników tzw. niesamodzielnych corocznie. Dotyczą one osiągnięć naukowych (rozpatrywanych bardzo szczegółowo i dających możliwości zdobycia liczby punktów wielokrotnie przewyższającej uzyskiwane na podstawie innych kryteriów oceny), kształcenia studentów (w przypadku pracowników samodzielnych także kształcenia kadry) i prac organizacyjnych na rzecz Uczelni. W bieżącym roku do modułu dotyczącego kształcenia studentów dołączono wyniki ankiet studenckich. Rozwój naukowy wspiera się urlopami naukowymi, stażami i finansowo z funduszu w dyspozycji Dziekana, a wnioski w tych sprawach, podobnie jak w sprawach przedłużenia zatrudnienia opiniuje Wydziałowa Komisja ds. Rozwoju. Interesującym uzupełnieniem rozwiązań motywujących (tym razem do doskonalenia umiejętności dydaktycznych) jest konkurs „Złota Kreda”, w którym studenci wyłaniają wzór do naśladowania zwany mentorem i po 10 nauczycieli akademickich wyróżniających się przygotowaniem merytorycznym i przyjaznym stosunkiem do studentów. Polityka ta przynosi dobre skutki, o czym świadczy między innymi uzyskanie na Wydziale w ostatnich około 5,5 latach - 28 stopni naukowych doktora, 25 stopni naukowych doktora habilitowanego oraz 5 tytułów naukowych profesora z widocznym „przyspieszeniem” w 2014 roku (8 doktoratów, 11 habilitacji i 2 tytuły naukowe). Jednoznaczne przypisanie tego postępu do kierunku jest trudne, bo wiele z tych osób prowadzi zajęcia na różnych kierunkach, a dyscyplina naukowa finanse jest młoda, jednak od czasu jej istnienia (3 lata) uzyskano w jej ramach 3 stopnie doktora, 3 stopnie doktora habilitowanego, z nią też wiąże się (mimo braku oficjalnego przypisania) 4 tytuły naukowe.

2 Ocena spełnienia kryterium 2.3.. - w pełni

3.Uzasadnienie oceny

Polityka kadrowa jest celowa, spójna i skuteczna co potwierdza rozwój naukowy kadry .

2.4 Jednostka prowadzi badania naukowe w zakresie obszaru/obszarów wiedzy, odpowiadającego/odpowiadających obszarowi/obszaram kształcenia, do którego/których został przyporządkowany kierunek, a także w dziedzinie/dziedzinach nauki oraz dyscyplinie/dyscyplinach naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia.*

1. Opis stanu faktycznego

Kadra naukowo-dydaktyczna prowadząca zajęcia na kierunku *finanse i rachunkowość* prowadzi badania naukowe jednoznacznie związane z dyscypliną naukową finanse. Zwłaszcza wśród osób z minimum kadrowego widać dominację zainteresowań naukowych z zakresu finansów, w tym rachunkowości, a jeśli ktoś prowadzi badania naukowe poza dyscypliną finanse, to obok zaliczanych do tej dyscypliny. Charakterystyczne jest tu dość równomierne rozłożenie udziału w badaniach naukowych pomiędzy poszczególnych członków zespołu, znaczna ich intensywność wyrażana między innymi licznymi publikacjami naukowymi w dobrych wydawnictwach oraz duże zaangażowanie w realizację grantów, projektów i ekspertyz zamawianych przez jednostki administracji rządowej, samorządowej, przedsiębiorstwa i inne instytucje. Taka intensywność badań i orientacja na otwarte problemy praktyczne, blisko związane z treściami programowymi kierunku studiów, pozwala wzbogacać te treści i poprawiać atrakcyjność zajęć dla studentów i słuchaczy studiów podyplomowych.

2 Ocena spełnienia kryterium 2.4.. - w pełni

3. Uzasadnienie oceny

Badania naukowe są prowadzone intensywnie, tak indywidualnie, jaki i zespołowo, są bardzo dobrze związane z dyscypliną finanse, bez znaczących nierównomierności pokrycia jej obszaru czy „białych plam”. Godne pochwały jest też dość jednolite zaangażowanie, zwłaszcza osób z minimum kadrowego, w badania naukowe.

2.5 Rezultaty prowadzonych w jednostce badań naukowych są wykorzystywane w projektowaniu i doskonaleniu programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz w jego realizacji.

1. Opis stanu faktycznego

Nie ma jednoznacznych procedur przenoszenia wyników badań naukowych do programu nauczania. Są jednak widoczne w sylabusach i dostrzegalne na hospitowanych zajęciach czy w niektórych instrumentach weryfikacji wiedzy i umiejętności wzbogacenia treści programowych, które zapewne są skutkiem prowadzenia badań naukowych przez osoby opracowujące programy i prowadzące zajęcia. Zdarzyło się, że po wizytowanych zajęciach przejrzenie dorobku naukowego osoby prowadzącej pozwoliło zrozumieć orientację na ciekawe treści, styl i zaangażowanie tego nauczyciela akademickiego wynikające z wykorzystywania efektów prowadzonych badań naukowych.

2 Ocena spełnienia kryterium 2.5.. - w pełni

3. Uzasadnienie oceny

Objawy wskazujące na wykorzystywanie badań naukowych do wzbogacania treści programowych są dostrzegalne bardzo wyraźnie, na co wskazały wizytowane zajęcia oraz zakres oferowanych treści programowych ujęty w sylabusach.

3. Współpraca z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym w procesie kształcenia

Uzasadnienie oceny w odniesieniu do kryterium 3 – w pełni

Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania współpracuje z przedstawicielami rynku pracy regionu Szczecina, w tym: z Krajową Radą Doradców Podatkowych, Zachodniopomorskim Oddziałem Krajowej Izby Doradców Podatkowych oraz Stowarzyszeniem Księgowych w Polsce. Konsultowane są efekty kształcenia, specjalności kształcenia jak i treści kształcenia w celu przygotowania studentów/absolwentów do oczekiwań rynku pracy.

Zalecenia w odniesieniu do kryterium 3

Należy rozwijać formy współpracy z otoczeniem gospodarczym i społecznym regionu w celu włączenia przedstawicieli praktyki gospodarczej do określania efektów kształcenia, oceny weryfikacji tych efektów oraz doskonalenia procesu przygotowania studentów do wejścia na rynek pracy.

3.1 Jednostka współpracuje z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym, w tym z pracodawcami i organizacjami pracodawców, w szczególności w celu zapewnienia udziału przedstawicieli tego otoczenia w określaniu efektów kształcenia, weryfikacji i ocenie stopnia ich realizacji, organizacji praktyk zawodowych, w przypadku, gdy w programie studiów na ocenianym kierunku praktyki te zostały uwzględnione.*

1. Opis stanu faktycznego

W procesie weryfikacji efektów kształcenia na kierunku „*Finanse i rachunkowość*” biorą

udział osoby powołane do Rady Konsultacyjnej Praktyków, która została ustanowiona na podstawie Uchwały Rady Wydziału nr 14/01/2012 w sprawie powołania Rady Konsultacyjnej Praktyków ds. opiniowania programów kształcenia. W skład rady wchodzi 11 osób mających znaczne doświadczenie zawodowy, to są: dyrektorzy finansowi, główni księgowi, bankowcy, przedstawiciele sektora samorządowego, przedsiębiorców, przedstawiciele Stowarzyszenia Księgowych w Polsce i Krajowej Izby Doradców Podatkowych. Bezpośredni udział przedstawicieli otoczenia społecznego i gospodarczego w weryfikacji i ocenie stopnia realizacji efektów kształcenia jest też osiągnięty poprzez prowadzenie przez nich części zajęć praktycznych. Przedstawiciele otoczenia społecznego i gospodarczego biorą także pośredni udział w określaniu efektów kształcenia. Służą temu okresowe spotkania z przedstawicielami przedsiębiorców dotyczące aktualnych potrzeb pracodawców w zakresie kształcenia studentów.

We wrześniu 2014 r. Dziekan Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania podpisał porozumienie z Krajową Radą Doradców Podatkowych, Zachodniopomorskim Oddziałem Krajowej Izby Doradców Podatkowych oraz Wydziałem Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego w zakresie współpracy przy utworzeniu specjalności „Doradztwo Podatkowe” na kierunku „*Finanse i rachunkowość*”. Poza tym współpraca z podmiotami gospodarczymi polega głównie na wspomnianych konsultacjach i wymianie opinii dotyczących programów kształcenia oraz efektów kształcenia (uczestnictwo w projekcie Praktyczne kształcenie kompetencji ICT na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego, Rada Konsultacyjna Praktyków przy kierunku „*Finanse i rachunkowość*”, spotkania z przedsiębiorcami i przedstawicielami organizacji pracodawców na WNEiZ).

Na WNEiZ podejmowanych jest szereg działań zmierzających do nawiązywania i zacieśniania współpracy z otoczeniem gospodarczym w procesie kształcenia studentów. Mocne strony kooperacji to: udział pracodawców w formułowaniu oczekiwanych kompetencji absolwentów, wykorzystywanie wniosków z monitorowania karier zawodowych absolwentów do doskonalenia procesu kształcenia, organizowanie spotkań z przedsiębiorcami i pracodawcami, w celu integracji środowiska studenckiego, naukowego i gospodarczego, współpraca z Akademickim Inkubatorem Przedsiębiorczości i Akademickim Biurem Karier w celu stworzenia warunków sprzyjających przedsiębiorczości akademickiej, wykorzystanie w procesie kształcenia praktycznych umiejętności kadry naukowo-dydaktycznej.

2 Ocena spełnienia kryterium 3.1... - w pełni

3. Uzasadnienie oceny

Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania współpracuje z przedstawicielami rynku pracy regionu Szczecina, w tym: z Krajową Radą Doradców Podatkowych, Zachodniopomorskim Oddziałem Krajowej Izby Doradców Podatkowych oraz Stowarzyszeniem Księgowych w Polsce. Konsultowane są efekty kształcenia, specjalności kształcenia, jak i treści kształcenia w celu przygotowania studentów/absolwentów do oczekiwań rynku pracy. Słabszą stroną jest brak formalnych umów pomiędzy uczelnią a podmiotami gospodarczymi o współpracy naukowo-dydaktycznej oraz odbywania praktyk studenckich.

3.2 W przypadku prowadzenia studiów we współpracy lub z udziałem podmiotów zewnętrznych reprezentujących otoczenie społeczne, gospodarcze lub kulturalne, sposób prowadzenia i organizację tych studiów określa porozumienie albo pisemna umowa zawarta pomiędzy Uczelnią a danym podmiotem. *

Oceniany kierunek nie jest prowadzony we współpracy z podmiotem zewnętrznym.

4. Jednostka dysponuje infrastrukturą dydaktyczną i naukową umożliwiającą realizację programu kształcenia o profilu ogólniakademickim i osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia, a także prowadzenie badań naukowych w pełni

Uzasadnienie oceny w odniesieniu do kryterium 4 –

Wydział dysponuje infrastrukturą dydaktyczną i naukową umożliwiającą realizację programu kształcenia i osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia jak również prowadzenie badań naukowych. Sale dydaktyczne wyposażone są w sprzęt audiowizualny wykorzystywany podczas zajęć przez nauczycieli akademickich. Biblioteka Główna i Wydziałowa zapewnia pełny dostęp do literatury zalecanej w sylabusach, jak i do prowadzenia badań naukowych. Wydział posiada odpowiednie oprogramowanie wykorzystywane na zajęciach specjalistycznych, odpowiednich dla kierunku *finanse*

i rachunkowość, prowadzonych w pracowni informatycznej. Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania jest przystosowany dla osób z niepełnosprawnościami.

Zalecenia w odniesieniu do kryterium 4

Należy wzbogacić pracownie komputerowe tak aby liczba stanowisk komputerowych odpowiadała liczbie studentów. Należy zapewnić studentom pełny dostęp do zalecanej literatury.

4.1 Liczba, powierzchnia i wyposażenie sal dydaktycznych, w tym laboratoriów badawczych ogólnych i specjalistycznych są dostosowane do potrzeb kształcenia na ocenianym kierunku, tj. liczby studentów oraz do prowadzonych badań naukowych. Jednostka zapewnia studentom dostęp do laboratoriów w celu wykonywania zadań wynikających z programu studiów oraz udziału w badaniach.*

1. Opis stanu faktycznego

Wydział dysponuje 52 pomieszczeniami dydaktycznymi, w tym 14 laboratoriami w 3 sąsiadujących budynkach, w tym jednym nowym. Dwa większe z tych budynków są połączone w sposób pozwalający na przechodzenie, bez ich opuszczania. Sale dydaktyczne są wykorzystywane przez studentów różnych kierunków prowadzonych na Wydziale. Są w dobrym lub bardzo dobrym stanie, dobrze wyposażone, a ich pojemność jest wystarczająca. W 48 są projektory multimedialne, a w wielu także rzutniki pisma. Około połowa sal ma białe tablice (w nowym budynku niemal wszystkie, w starych budynkach nieliczne), w innych są tablice tradycyjne. Laboratoria komputerowe wyposażono w dobry, stosunkowo nowy sprzęt. Zainstalowano na nim uniwersalne oprogramowanie, w części (np. Excel) wykorzystywane do zajęć finansów i rachunkowości, a w niektórych bardziej specjalistyczne programy finansowo-księgowo. Trochę szkoda, że studenci ocenianego kierunku nie wykorzystują infrastruktury Wydziału w pełni, ponieważ wizytowane zajęcia dydaktyczne odbywały się dla 24 studentów w laboratorium z 10 stanowiskami. Natomiast dzisiejsze kształcenia powinno odbywać się w standardzie 1 student przy komputerze, a nie 2-3 studentów przy jednym komputerze. Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA pozytywnie ocenili infrastrukturę dydaktyczną i naukową jednostki. W ich opinii liczba, powierzchnia i wyposażenie sal dydaktycznych są odpowiednie. Sale posiadają sprzęt audiowizualnym wykorzystywany przez nauczycieli akademickich podczas zajęć. Studenci mają dostęp do specjalistycznych sal i laboratoriów w celu wykonywania zadań w ramach programu kształcenia i prowadzenia badań naukowych.

Infrastruktura Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania jest przystosowana dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami. W salach wykładowych zamontowane są pętle indukcyjne dla osób niedosłyszących. W budynku Wydziału znajdują się również podjazdy w indy dla osób z niepełnosprawnościami ruchowymi.

2. Ocena spełnienia kryterium 4.1 - w pełni

3. Uzasadnienie oceny

Pomieszczenia dydaktyczne są dostatecznie pojemne i różnej jakości, ale wszystkie co najmniej dobre. Wyposażenie jest dobre, a w niektórych salach bardzo dobre. Studenci obecni podczas spotkania z ZO PKA pozytywnie ocenili infrastrukturę dydaktyczną i naukową jednostki. Należy wzbogacić pracownie komputerowe, tak aby liczba stanowisk komputerowych odpowiadała liczbie studentów.

4.2 Jednostka zapewnia studentom ocenianego kierunku możliwość korzystania z zasobów bibliotecznych i informacyjnych, w tym w szczególności dostęp do lektury obowiązkowej i zalecanej w sylabusach, oraz do Wirtualnej Biblioteki Nauki.*

1. Opis stanu faktycznego

Studenci mogą korzystać z Biblioteki Ekonomicznej zlokalizowanej w siedzibie Wydziału i znacznie większej Biblioteki Głównej. Łącznie w zasobach systemu bibliotecznego Uniwersytetu Szczecińskiego księgozbiór ekonomiczny stanowi około 20%. Biblioteka Ekonomiczna posiada ponad 116 tys. woluminów, w tym około 74 tys. wydawnictw zwartych i ponad 41 tys. wydawnictw ciągłych (są 384 tytuły czasopism, w tym 21 dotyczących finansów i rachunkowości). Roczne nabytki to prawie 1200 woluminów w 2014 roku. W czytelnich są 103 miejsca i 2 stanowiska komputerowe. Ponadto jest 37 stanowisk w Centrum Informacji Naukowej, w tym czytelnia multimedialna. Jest dostęp do 21 elektronicznych baz danych, w tym własne bazy Biblioteki Ekonomicznej EKON i baza publikacji naukowych pracowników US PUBLI (stosunkowo często wykorzystywane obok PROQUEST). Biblioteka jest dość dobrze wyposażona, choć jej zasoby są jednak wyraźnie mniejsze

od zasobów bibliotek dużych Uczelni ekonomicznych. Jest obecnie modernizowana. Wrywkowy przegląd katalogu wykazał pewne braki, np. zalecanych w sylabusie „Budżetowania kapitałowego” prac E. Brighama i F. Gapenskigo.

Studenci mogą korzystać z Biblioteki Głównej i Wydziałowej. Użytkownicy mają możliwość wypożyczenia odpowiednich pozycji lub skorzystanie z nich w czytelni. W ramach biblioteki Wydziałowej można korzystać ze specjalnych stanowisk komputerowych, na których dostępne są elektroniczne bazy wiedzy. Studenci podczas spotkania z ZO PKA poinformowali, że literatura zalecana w sylabusach jest szeroko dostępna w Bibliotece Wydziałowej lub Głównej. Godziny otwarcia bibliotek są w ich opinii odpowiednie i adekwatne do ich potrzeb.

2. Ocena spełnienia kryterium 4.2 w pełni

3. Uzasadnienie oceny

Zasoby biblioteki są dobre, ale jednak pewne niedostatki występują. Losowy przegląd katalogu wykazał pewne braki, np. zalecanych w sylabusie „Budżetowania kapitałowego” prac E. Brighama i F. Gapenskigo. Studenci pozytywnie ocenili Bibliotekę Główną oraz Wydziałową. Ich zdaniem zasoby biblioteczne związane z ich kierunkiem studiów są odpowiednie. Studenci mają dostęp do szerokiej bazy bibliotecznej.

4.3 W przypadku, gdy prowadzone jest kształcenie na odległość, jednostka umożliwia studentom i nauczycielom akademickim dostęp do platformy edukacyjnej o funkcjonalnościach zapewniających co najmniej udostępnianie materiałów edukacyjnych (tekstowych i multimedialnych), personalizowanie dostępu studentów do zasobów i narzędzi platformy, komunikowanie się nauczyciela ze studentami oraz pomiędzy studentami, tworzenie warunków i narzędzi do pracy zespołowej, monitorowanie i ocenianie pracy studentów, tworzenie arkuszy egzaminacyjnych i testów.

Brak kształcenia z wykorzystaniem technik kształcenia na odległość

5. Jednostka zapewnia studentom wsparcie w procesie uczenia się, prowadzenia badań i wchodzenia na rynek pracy –

Uzasadnienie oceny w odniesieniu do kryterium 5 – w pełni

Uczelnia zapewnia wsparcie w procesie uczenia się poprzez odpowiednią pomoc naukową i dydaktyczną. Sekwencja zajęć dydaktycznych pozwala na stopniowe zwiększanie poziomu trudności oraz brak powtarzania treści. Prowadzący są dostępni dla studentów poza zajęcia w ramach godzin przyjęć. Uwagę należy zwrócić na brak dostosowania niektórych godzin przyjęć do formy studiów dla studentów niestacjonarnych. Studenci kierunku *finanse i rachunkowość* mają możliwość skorzystania z programów wymiany krajowej jak i zagranicznej. Uczelnia realizuje również seminaria zagraniczne na podstawie własnych umów o współpracy. Wydział wspiera studentów w kontaktach z otoczeniem społeczno-gospodarczym oraz we wchodzeniu na rynek pracy poprzez współpracę z przedsiębiorstwami.

Zalecenia w odniesieniu do kryterium 5

Zaleca się dostosowanie godzin konsultacji do potrzeb studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych, doskonalenie procesu wyboru promotora pracy dyplomowej, tak by studenci przed wyborem promotora mogli Go poznać i zapoznać się z ich dorobkiem naukowym.

5.1 Pomoc naukowa, dydaktyczna i materialna sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów, poprzez zapewnienie dostępności nauczycieli akademickich, pomoc w procesie uczenia się i skutecznym osiągnięciu zakładanych efektów kształcenia oraz zdobywaniu umiejętności badawczych, także poza zorganizowanymi zajęciami dydaktycznymi. W przypadku prowadzenia kształcenia na odległość jednostka zapewnia wsparcie organizacyjne, techniczne i metodyczne w zakresie uczestniczenia w e-zajęciach.*

1. Opis stanu faktycznego

Studenci stacjonarni kierunku *finanse i rachunkowość* pozytywnie ocenili system opieki naukowej i dydaktycznej. Nauczyciele akademicy są dostępni w godzinach konsultacji dostosowanych do tej formy studiów. Dodatkowo istnieje możliwość nawiązania kontaktu za pośrednictwem poczty elektronicznej. Informacje na temat konsultacji i kontakt do nauczycieli

akademickich są dostępne na stronie internetowej oraz w budynkach Wydziału. Podczas spotkania z ZO PKA studenci studiów niestacjonarnych zwrócili uwagę na brak dostosowania konsultacji do ich trybu studiów. Poinformowali o tym, że godziny konsultacji niektórych zajęć odbywają się w tygodniu, a nie w weekendy.

Studenci mają możliwość zgłaszania skarg i wniosków bezpośrednio u władz Wydziału i poprzez przedstawicieli w samorządzie studenckim. Są zadowoleni z takich możliwości i w ich opinii dostępne formy zgłaszania skarg i wniosków są wystarczające.

Harmonogram zajęć oraz obciążenia semestralne zostały przez studentów ocenione pozytywnie. Ich zdaniem obciążenie jest odpowiednie i umożliwia realizację założonych celów. Podkreślili oni, że sekwencja zajęć dydaktycznych pozwala na stopniowe zwiększanie poziomu trudności oraz brak powtarzania treści. Podczas spotkania z ZO PKA studenci zwrócili uwagę na zbyt małą, w ich ocenie, liczbę lektoratów z języków obcych.

Zasady dyplomowania są znane studentom wizytowanego kierunku. Podczas spotkania z ZO PKA studenci zwrócili uwagę na kwestię wyboru promotora pracy dyplomowej. Studentom przedstawiana jest określona lista osób, u których mają możliwość realizacji prac dyplomowych, jednakże osoby proponowane nie są znane studentom wizytowanego kierunku. Studenci w związku z tym mają utrudniony wybór opiekuna pracy dyplomowej. W kwestii wyboru pracy dyplomowych studenci nie zgłaszali uwag.

Jednostka wspiera działania Kół Naukowych poprzez udostępnianie infrastruktury do realizacji projektów. Studenci mają możliwość współuczestniczenia w badaniach naukowych i są uwzględniani w efektach tych prac. Przedstawiciele Kół Naukowych pozytywnie ocenili współpracę z władzami Wydziału.

Świadczenia Pomocy Materialnej są przyznawane studentom na podstawie regulaminu zasad i trybu przyznawania pomocy materialnej dla studentów Uniwersytetu Szczecińskiego w roku akademickim 2015/2016. Studenci mają zapewnioną możliwość ubiegania się o wszystkie świadczenia przewidziane w art. 173 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Zgodnie z art. 174 ust. 2 Ustawy, podziału dotacji dokonuje Rektor w porozumieniu z przedstawicielami samorządu, uwzględniając proporcję między stypendiami socjalnymi, a stypendiami rektora dla najlepszych studentów.

Świadczenia przyznawane są przez Wydziałową Komisję Stypendialną i Odwoławczą Komisję Stypendialną, w których większość stanowią studenci zgodnie z art. 177 ust. 3 Ustawy prawo o szkolnictwie wyższym. Studenci pozytywnie ocenili regulacje dotyczące przyznawania świadczeń Pomocy materialnej podkreślając ich zrozumiałość i przejrzystość.

2. Ocena spełnienia kryterium 5.1. Znacząco

3. Uzasadnienie oceny

Godziny konsultacji dla studentów studiów niestacjonarnych nie są przystosowane do formy studiów. Godziny konsultacji niektórych prowadzących odbywają się w tygodniu, a nie w weekendy. Pozytywnie zostało ocenione pomoc materialna, które w opinii studentów jest transparentnie przyznawana.

5.2 Jednostka stworzyła warunki do udziału studentów w krajowych i międzynarodowych programach mobilności, w tym poprzez organizację procesu kształcenia umożliwiającą wymianę krajową i międzynarodową oraz nawiązywanie kontaktów ze środowiskiem naukowym.*

1. Opis stanu faktycznego

Studenci kierunku *finanse i rachunkowość* mają możliwość udziału w krajowych i międzynarodowych wymianach. Proces kształcenia jest w ich opinii przygotowany do mobilności zagranicznej poprzez lektoraty realizowane w ramach kierunku studiów. Studenci mają możliwość wyjazdu w ramach międzynarodowego programu Erasmus+, krajowego programu MOST oraz indywidualnych umów podpisanych przez Uniwersytet Szczeciński z Uczelniami krajowymi i zagranicznymi. Studenci obecni podczas spotkania z ZO PKA posiadali niezbędne informacje na temat mobilności, które mogą zdobywać na stronie internetowej Wydziału jak i w dziekanacie. Zainteresowanie wymianami w ramach programu Erasmus+ jest małe, w roku 2014 czterech studentów skorzystało z tej możliwości. W ramach indywidualnych umów, czternastu studentów w latach 2013-2015 uczestniczyło w polsko-niemieckich seminariach.

<p>2. Ocena spełnienia kryterium 5.2 W pełni</p> <p>3. Uzasadnienie oceny</p> <p>Studenci mają możliwość udziału w krajowych i międzynarodowych programach mobilności.</p>
<p>5.3 Jednostka wspiera studentów ocenianego kierunku w kontaktach ze środowiskiem akademickim, z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym oraz w procesie wchodzenia na rynek pracy, w szczególności, współpracując z instytucjami działającymi na tym rynku.*</p>
<p>1. Opis stanu faktycznego</p> <p>Studenci kierunku <i>finanse i rachunkowość</i> mają możliwość kontaktu z otoczeniem społecznym i gospodarczym. Wydział Nauk Ekonomicznym i Zarządzania współpracuje z wieloma firmami i instytucjami związanymi z wizytowanym kierunkiem studiów. Studenci mają możliwość odbywania praktyk w instytucjach współpracujących z Wydziałem oraz perspektywę zatrudnienia w tych firmach. Biuro Karier realizuje szkolenia i doradztwo zawodowe mające na celu ułatwienie procesu wchodzenia na rynek pracy przez studentów. Dodatkowo organizuje spotkania z pracodawcami na temat rynku pracy oraz organizuje szkolenia prowadzone przez przedstawicieli firm, które mają na celu rozwój studentów kierunku <i>finanse i rachunkowość</i>. Aktywni studenci współpracujący przy badaniach naukowych lub działający w Kołach Naukowych mają możliwość wyjazdów na konferencje naukowe. Władze Wydziału wspierają Wydziałowy Samorząd Studencki, które podejmują działania mające charakter kulturalny jak i wspierający proces kształcenia. Samorząd Studencki aktywnie włącza się w proces zapewniania jakości kształcenia poprzez swoich przedstawicieli w komisji dydaktycznej. Przedstawiciele Samorządu Studenckiego pozytywnie ocenili współpracę z Władzami Wydziału jak i oferowane przez nich wsparcie. W opinii studentów obecnych podczas spotkania ZO PKA Wydział umożliwia im kontakt z otoczeniem społeczno-gospodarczym i w ich ocenie jest on odpowiedni.</p>
<p>2. Ocena spełnienia kryterium 5.3 - w pełni</p> <p>3. Uzasadnienie oceny</p> <p>Studenci kierunku <i>finanse i rachunkowość</i> mają możliwość kontaktu z otoczeniem społecznym i gospodarczym. Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania współpracuje z wieloma firmami i instytucjami związanymi z wizytowanym kierunkiem studiów. Władze Wydziału wspierają działalność Samorządu Studenckiego poprzez wsparcie finansowe.</p>
<p>5.4 Jednostka zapewnia studentom niepełnosprawnym wsparcie naukowe, dydaktyczne i materialne, umożliwiające im pełny udział w procesie kształcenia oraz w badaniach naukowych.</p>
<p>1. Opis stanu faktycznego</p> <p>Jednostka stwarza odpowiednie warunki do kształcenia osób z niepełnosprawnościami. Studenci mają możliwość otrzymania wsparcia w postaci asystenta, do którego zadań należy m.in. pomoc w poruszaniu się i robieniu notatek. Istnieje możliwość indywidualizacji studiów w ramach indywidualnego programu studiów, który umożliwia studentom realizację wszystkich założonych efektów kształcenia w formie dostosowanej do niepełnosprawności. W opinii studentów proces indywidualizacji studiów jest prosty do uzyskania i znacząco ułatwia realizację programu studiów poprzez m.in. odpowiednie ułożenie planu zajęć. Studenci pozytywnie oceniają wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami. Na podstawie analizy własnej można stwierdzić, że Jednostka zapewnia studentom z niepełnosprawnościami wsparcie naukowe, dydaktyczne i materialne umożliwiające im pełny udział w procesie kształcenia.</p>
<p>2. Ocena spełnienia kryterium 5.4 W pełni</p> <p>3. Uzasadnienie oceny</p> <p>Jednostka zapewnia studentom z niepełnosprawnościami wsparcie naukowe, dydaktyczne i materialne umożliwiające im pełny udział w procesie kształcenia poprzez indywidualizacji programu studiów.</p>
<p>5.5 Jednostka zapewnia skuteczną i kompetentną obsługę administracyjną studentów w zakresie spraw związanych z procesem dydaktycznym oraz pomocą materialną, a także publiczny dostęp do informacji o programie kształcenia i procedurach toku studiów.</p>
<p>1. Opis stanu faktycznego</p> <p>Dostęp do informacji na temat programu kształcenia i procedur toku studiów studenci mają zapewniony poprzez stronę internetową Wydziału i elektroniczny system Uczelni. Znajdują się tam</p>

informacje dotyczące programu kształcenia i funduszu pomocy materialnej. Godziny otwarcia działów odpowiadających za obsługę studentów, są dostosowane do potrzeb tej grupy społeczności akademickiej. Studenci pozytywnie ocenili kompetencje oraz kulturę pracy pracowników powyższych działów. Studenci obecni podczas spotkania z ZO PKA pozytywnie ocenili dostęp do informacji na temat programu kształcenia oraz funduszu pomocy materialnej.

2. Ocena spełnienia kryterium 5.5 - w pełni

3. Uzasadnienie oceny

Jednostka zapewnia skuteczną i kompletną obsługę administracyjną. Studenci pozytywnie ocenili dostęp do informacji na temat programu kształcenia oraz Funduszu Pomocy Materialnej.

6. W jednostce działa skuteczny wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia zorientowany na ocenę realizacji efektów kształcenia i doskonalenia programu kształcenia oraz podniesienie jakości na ocenianym kierunku studiów -ocena w pełni

Uzasadnienie oceny w odniesieniu do kryterium 6

Na Wydziale funkcjonuje wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia. Wewnętrzne akty prawne regulują zakres zapewnienia jakości kształcenia prawie we wszystkich obszarach działania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. Są spójne i zgodne z obowiązującymi przepisami. Brak jest natomiast uregulowań w zakresie sposobu gromadzenia, analizowania i dokumentowania działań dotyczących zapewnienia jakości kształcenia oraz dostępu do informacji o programie i procesie kształcenia oraz jego wynikach. Pozostałe elementy tego systemu są dobrze opracowane.

Na podstawie analizy otrzymanej dokumentacji należy stwierdzić, iż zadania WSZJK określają cele jakościowe podporządkowane polityce jakości. Sposób prowadzenia i zakres dokumentacji dotyczącej dokonywanych analiz i podejmowanych działań odnoszących się do poszczególnych czynników wpływających na jakość kształcenia jest prawidłowy. Identyfikuje się również przejrzystość procesu podejmowania decyzji w sprawach związanych z monitorowaniem, oceną i doskonaleniem jakości programu i procesu kształcenia oraz osiągniętych efektów kształcenia. Analiza i ocena funkcjonowania Wydziałowego Zespołu ds Jakości Kształcenia i Programów Kształcenia, jako podstawowej jednostki obejmującej interesariuszy wewnętrznych (nauczyciele akademicy, student i doktorant) wskazuje, że ich udział w monitorowaniu, ocenie i doskonaleniu jakości programu i procesu kształcenia jest bardzo znaczący i mają oni istotny wpływ na proces podejmowania decyzji związanych zarówno z zapewnieniem, jak i doskonaleniem jakości kształcenia. Studenci uczestniczą w procesie tworzenia programu studiów poprzez swoich przedstawicieli w odpowiednich gremiach i opiniowane programu studiów. Przedstawiciele studentów są członkami Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania jednakże ich liczba nie spełnia przesłanki art. 67 ust. 4 ustawy. Studenci pozytywnie oceniają funkcjonowanie systemu zapewniania jakości kształcenia, w tym zakres ich włączenia w poszczególne procesy systemu zapewniania jakości kształcenia

Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania dokonuje systematycznej oceny skuteczności wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia poprzez ocenę wprowadzonych działań doskonalących proces dydaktyczny oraz ocenę narzędzi jak np. procesu ankietowania jakości procesu kształcenia i ich skuteczności .

Zalecenia w odniesieniu do kryterium 6

Zespół Oceniający zaleca ocenę skuteczności wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia w procesie dyplomowania oraz w zakresie weryfikacji efektów kształcenia na poszczególnych etapach kształcenia. Zaleca się włączenie do wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia ocenę skuteczności w zakresie weryfikacji udziału studentów II stopnia w badaniach naukowych. Zaleca się uzupełnienie składu Rady Wydziału w celu spełnienia wymogu określonego w art. 67 ust. 4 Ustawy prawo o szkolnictwie wyższym.

6.1 Jednostka, mając na uwadze politykę jakości, wdrożyła wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia umożliwiający systematyczne monitorowanie, ocenę i doskonalenie realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku studiów, w tym w szczególności ocenę stopnia realizacji zakładanych efektów kształcenia i okresowy przegląd programów studiów mający na celu ich doskonalenie, przy uwzględnieniu:

1. Opis stanu faktycznego

Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania określił i przyjął politykę jakości. Jej analiza wskazuje, że wyznacza ona cele związane z jakością kształcenia, w tym przede wszystkim z promocją polityki jakości Wydziału w zakresie kształcenia i otwarciem na współczesne procesy gospodarcze, tworzące kulturę jakości Wydziału. Odnosi się ona również do misji i strategii Wydziału i jest realizowana poprzez spotkania pracowników Wydziału z przedstawicielami krajowych i zagranicznych środowisk politycznych i gospodarczych, szeroką ofertę studiów podyplomowych, działalność popularyzatorską problematyki gospodarczej i ekonomicznej, promowanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie zarządzania jakością kształcenia. Nadzór nad jej realizacją na poziomie Wydziału sprawuje Dziekan.

W Uniwersytecie Szczecińskim przepisy dotyczące procesu zapewnienia jakości kształcenia mają charakter scentralizowany określający cele i zadania dla jednostek organizacyjnych Uczelni. Są to przepisy o charakterze wykonawczym, regulujące ich wprowadzenie i realizację na szczeblu Uczelni i Wydziałów. Obejmują dwie grupy, tj. bezpośrednio odnoszące się do funkcjonowania wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia oraz o charakterze ogólnym regulujące kwestie związane z odpowiedzialnością organów, procesem kształcenia oraz tworzeniem programów kształcenia na studiach pierwszego, drugiego i trzeciego stopnia oraz studiach podyplomowych, w tym m. in. zasadami dyplomowania, zasadami rekrutacji, tokiem studiów, oceną nauczycieli akademickich i pracowników niebędących nauczycielami akademickimi, funkcjonowaniem biura karier, a także przepisy dotyczące pomocy udzielanej studentom w procesie kształcenia.

Struktura odpowiedzialności w obszarze zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia w Uniwersytecie Szczecińskim przebiega w dwóch płaszczyznach, tj. na poziomie Uczelni nadzór sprawuje Rektor, oraz jednostki organizacyjnej – Dziekan.

W Uniwersytecie Szczecińskim założenia i zadania związane z wprowadzeniem wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia zostały określone w Uchwale Senatu z 2011 r., w której określono cele, podmioty i zadania Uczelnianego wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, w zakresie monitorowania i doskonalenia programów kształcenia, ze szczególnym uwzględnieniem efektów kształcenia, monitorowanie metod sprawdzania osiągniętych efektów kształcenia, monitorowanie kwalifikacji nauczycieli akademickich, ocenę realizowanej polityki kadrowej oraz systemu wspierającego rozwój kadry naukowo-dydaktycznej, ocenę jakości zajęć dydaktycznych, monitorowanie warunków kształcenia i organizacji studiów, ocenę poziomu naukowego jednostki, procedury wdrażania planów naprawczych oraz doskonalenie Uczelnianego systemu zapewnienia jakości kształcenia. W uchwale wskazano podmioty Uczelnianego wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, tym m. in. Uczelniany Zespół Rektorski ds. Jakości i Programów Kształcenia, któremu przypisano określone zadania związane z wdrażaniem systemu na Uczelni oraz podmioty na szczeblu Wydziału, tj. Wydziałowe Zespoły ds. Jakości i Programów kształcenia oraz Zespoły Kierunków ds. Jakości i Programów Kształcenia. Prace w ramach systemu koordynuje Biuro ds. Jakości Kształcenia. Organizację, koordynowanie i nadzór nad realizacją zadań Biura powierzone zostało – powołanemu przez Rektora Pełnomocnikowi ds. Jakości Kształcenia

Na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania za realizację działań dotyczących funkcjonowania Uczelnianego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia – jak już wyżej wspomniano - odpowiada przed Rektorem - Dziekan Wydziału oraz Wydziałowy Zespół ds. jakości i programów kształcenia powołany przez Dziekana. Dziekan Wydziału zobowiązany jest również do podejmowania działań mających na celu podnoszenie jakości kształcenia na Wydziale.

Dziekan Wydziału powołał również Pełnomocnika Dziekana ds. Systemu Zarządzania Jakością Kształcenia oraz 15 Zespołów Kierunkowych ds. Jakości i Programów Kształcenia, w tym m. in. Studiów podyplomowych i studiów III stopnia. Zadania powołanych zespołów określone zostały w wymienionej wyżej Uchwale Senatu 2011 r. Są to m. in. opiniowanie programu kształcenia każdego

nowego kierunku studiów, sporządzanie sprawozdań z oceny własnej, stanowiącej wynik ewaluacji kształcenia w jednostce oraz przedstawianie sprawozdań z oceny własnej dziekanowi oraz Uczelnianemu Zespołowi, opracowywanie planów i harmonogramów działań naprawczych, opracowywanie raportów z ankiet oceniających zajęcia dydaktyczne, inicjowanie działań pro jakościowych związanych ze specyfiką działalności dydaktycznej prowadzonej na Wydziale, sporządzanie i przedstawianie rocznych sprawozdań ze swojej działalności dziekanowi.

Natomiast dla każdego kierunku studiów powołany został zespół kierunku. Zadania Zespołu to: opracowywanie lub doskonalenie programu kształcenia, dokonywanie okresowego przeglądu programu kształcenia, oraz warunków realizacji procesu kształcenia, opracowanie wewnętrznych procedur weryfikacji osiągniętych efektów kształcenia oraz dokonywanie ich okresowego przeglądu, analiza warunków rekrutacji, wstępna analiza ankiet, sporządzanie rocznych sprawozdań ze swojej działalności.

Oceniając strukturę odpowiedzialności w obszarze zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia w Uniwersytecie Szczecińskim należy stwierdzić, że została ona określona na poziomie Uczelni oraz podstawowej jednostki organizacyjnej. Zakres zadań, uprawnień i odpowiedzialności jednostek jest spójny. Identyfikuje się również przejrzystość procesu podejmowania decyzji w sprawach związanych z monitorowaniem, oceną i doskonaleniem jakości programu i procesu kształcenia oraz osiągniętych efektów kształcenia. Analiza i ocena funkcjonowania Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia i Programów Kształcenia, jako podstawowej jednostki obejmującej interesariuszy wewnętrznych (nauczyciele akademicki, student i doktorant) wskazuje, że ich udział w monitorowaniu, ocenie i doskonaleniu jakości programu i procesu kształcenia jest bardzo znaczący i mają oni istotny wpływ na proces podejmowania decyzji związanych zarówno z zapewnieniem, jak i doskonaleniem jakości kształcenia. Prace Zespołu aktywnie wspomaga powołana przez Radę Wydziału – Rada Konsultacyjna Praktyków ds. Opiniowania Programów Kształcenia, w skład której wchodzi interesariusze zewnętrzni.

Analiza i ocena całej dokumentacji związanej z monitorowaniem, oceną i doskonaleniem jakości programu i procesu kształcenia, w tym dokumentacji ze spotkań Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia i Programów Kształcenia, Zespołów Kierunkowych, Dziekana Wydziału, informacji pozyskanych w toku spotkań z pracownikami prowadzącymi zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, a także analiza i ocena programów praktyk zawodowych oraz ich realizacji, sylabusów, prac przejściowych oraz prac dyplomowych potwierdza – choć w różnym zakresie – że wyniki corocznej oceny realizacji zakładanych efektów kształcenia są wykorzystywane do doskonalenia tych efektów.

Określone wyżej różne formy działań podporządkowanych doskonaleniu zakładanych efektów kształcenia, co wynika z przedłożonej dokumentacji, charakteryzuje systematyczność. W realizacji przeglądów programów kształcenia i podejmowanych działań doskonalących uczestniczą zgodnie z zakresem swojego działania wymienione wcześniej jednostki składające się na strukturę zarządzania procesem dydaktycznym. Kluczowe decyzje podejmowane są przez organy kolegialne Wydziału i Uczelni.

6.1.1. *projektowania efektów kształcenia i ich zmian oraz udziału w tym procesie interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych,*

Projektowanie efektów kształcenia oraz ich zmiany, a także udział w tym procesie interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych to jeden z najważniejszych celów UWSZJK. Służy podnoszeniu poziomu kształcenia studentów. Obejmuje działania w zakresie projektowania i przygotowywania dokumentów dotyczących procesu uruchamiania nowych programów, kierunków i specjalności, przeprowadzania okresowych przeglądów programów kształcenia i występowanie z wnioskami o ich modyfikacje i aktualizację, weryfikowanie programów kształcenia, analizowanie wyników oceny jakości kształcenia, analizowanie ocen dokonywanych przez studentów i nauczycieli akademickich. Podmioty je realizujące to Wydziały Zespół ds. Jakości i Programów Kształcenia oraz Zespoły Kierunków ds. Jakości i Programów Kształcenia, Rada Konsultacyjna Praktyków, Rada Wydziału oraz Senat Uczelni.

Kierunkowe efekty kształcenia są opracowywane przez Zespoły Kierunkowe ds. Jakości i Programów Kształcenia z wykorzystaniem wzorców międzynarodowych i krajowych. Z inicjatywy zespołów przeprowadzone są wśród studentów badania przydatności i zrozumiałości efektów kształcenia, a wyniki tych badań są (czasami) publikowane. Efekty kształcenia są również porównywane z efektami

przyjętymi przez inne Uczelnie ekonomiczne. W procesie tworzenia efektów kształcenia dla danego kierunku członkowie Zespołów Kierunkowych konsultują się z praktykami, w tym osobami powołanymi do Rady Konsultacyjnej Praktyków WNEiZ, szczególnie w zakresie sposobu definiowania umiejętności i kompetencji społecznych. Większość członków Rady to absolwenci WNEiZ i uznani w środowisku praktycy. Istotnym elementem dostosowania efektów kształcenia do potrzeb rynku pracy jest też kierowanie się zaleceniami organizacji zawodowych. W tworzeniu programów kształcenia biorą również udział interesariusze wewnętrzni w postaci Samorządu Studenckiego oraz członkowie minimów kadrowych danego kierunku.

Rola powyższych Zespołów jest określona np. w procedurze dotyczącej tworzenia nowych kierunków studiów i specjalności na WNEiZ. Jednostka lub jednostki organizacyjne przedstawiają propozycję utworzenia nowego kierunku Zespołowi Wydziałowemu, który następnie na posiedzeniu z udziałem Przewodniczących Zespołów Kierunkowych oraz Dyrektorów Instytutów ocenia zasadność utworzenia takiego kierunku. Po pozytywnej opinii WZds.JPK dziekan powołuje Zespół Kierunkowy dla kierunku, którego zadaniem jest przygotowanie programu kształcenia. Po pozytywnym zaopiniowaniu przez Zespół Wydziałowy, program jest opiniowany przez Radę Wydziału i przekazywany do Zespołu Uczelnianego, który wyznacza eksperta oceniającego efekty kształcenia. Po jego pozytywnej opinii oraz pozytywnej opinii Komisji Senackiej ds. Kształcenia podejmowana jest przez Senat uchwała zatwierdzająca efekty kształcenia dla danego kierunku i profilu studiów. Ostatecznym etapem jest zatwierdzenie programu kształcenia przez Radę Wydziału

W ramach projektowania i modyfikacji programów kształcenia prowadzona jest również współpraca z Akademickim Inkubatorem Przedsiębiorczości oraz Akademickim Biurem Karier. Dodatkowym działaniem, pozwalającym uwzględnić opinie pracodawców o umiejętnościach i kwalifikacjach absolwentów Wydziału, są spotkania i badania ankietowe przeprowadzane wśród zachodniopomorskich pracodawców. Ich celem jest uzyskiwanie wiarygodnych danych na temat stopnia przygotowania absolwentów Wydziału do oczekiwań pracodawców.

Zakres, systematyczność i kompleksowość ocen efektów kształcenia oraz modułów kształcenia prowadzi do ich zmian oraz przekłada się na proces projektowania efektów kształcenia. Identyfikuje się udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, którzy mają wpływ na kształtowanie efektów kształcenia. Efekty kształcenia są także projektowane z uwzględnieniem oczekiwań rynku pracy. W projektowaniu nowych efektów kształcenia wykorzystuje się także oceny efektów kształcenia prowadzonych na wszystkich formach kształcenia. Potwierdzono to w udostępnionej w czasie wizytacji dokumentacji, w tym w ankietach studenckich, przy pomocy której dokonuje się analizy i oceny efektów kształcenia oraz modułów kształcenia dla procesu ich projektowania.

Skuteczność działań naprawczych, korygujących i doskonalących wykorzystujących wyniki oceny efektów kształcenia, a konkretyzujących się w projektowaniu nowych efektów kształcenia należy uznać za realizujący założone cele w stopniu zadowalającym.

Przedstawiciele studentów są członkami Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania. Liczba przedstawicieli studentów w Radzie Wydziału nie spełnia przesłanki art. 67 ust. 4 Ustawy., który stanowi o minimalnej liczbie studentów i doktorantów w organach kolegialnych Wydziału. Rada Wydziału liczy 95 członków, z czego 16 osób to reprezentacja studentów i doktorantów, co stanowi 16,8% składu. Studenci są również członkami Komisji Dydaktycznej. Wydziałowy Samorząd Studencki opiniuje programy studiów zgodnie z art. 68 ust. 1 pkt 2 Ustawy. Studenci są włączani w proces tworzenia i modyfikacji programu kształcenia poprzez zgłaszanie swoich uwag do władz Wydziału i samorządu studenckiego.

6.1.2. monitorowania stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na wszystkich rodzajach zajęć i na każdym etapie kształcenia, w tym w procesie dyplomowania

Monitorowanie stopnia osiągania zakładanych efektów kształcenia na wszystkich rodzajach zajęć i na każdym etapie kształcenia wchodzi w zakres UWSZJK, i służy stworzeniu mechanizmów stałego zarządzania, monitorowania i doskonalenia procesu kształcenia, a realizowane jest poprzez ocenę realizacji procesu kształcenia, w tym organizacji i warunków prowadzenia zajęć, zaliczenia semestru, organizacji praktyk oraz proces dyplomowania.

Istotnym elementem monitorowania i oceny realizacji zakładanych efektów kształcenia na Uczelni jest system ankietyzacji mający na celu uzyskanie opinii studentów, słuchaczy i doktorantów po

zakończeniu każdego cyklu zajęć dydaktycznych, opinii pracowników o warunkach kształcenia, opinii pracodawców o kompetencjach absolwentów. Wyniki badań ankietowych są wykorzystywane w szczególności do doskonalenia jakości kształcenia i okresowej oceny nauczycieli akademickich. Ankietyzacja przeprowadzana na Wydziale obejmuje: ocenę jakości studiów (ankieta on-line przeprowadzana co roku w miesiącach kwiecień-maj), której celem jest weryfikacja jakości pracy administracji, stanu bazy dydaktycznej, jakości nauki w zakresie języków obcych i innych aspektów procesu dydaktycznego), ocenę przebiegu i efektów praktyk studenckich, oraz ankietę jakości zajęć dydaktycznych. Wyniki powyższych ankietyzacji dostępne są na stronie Wydziału. Wnioski natomiast są omawiane przez Zespół Wydziałowy. W przypadku ankiety jakości dydaktyki oceny poszczególnych pracowników oraz wykładanych przedmiotów przekazywane są Dyrektorom Instytutów, którzy zapoznają się z tymi wynikami i jeżeli jest to konieczne to podejmują określone działania naprawcze. Szczegółowe raporty są również udostępniane Zespołom Kierunkowym, które składają raporty dotyczące analizy wyników ankietyzacji jakości dydaktyki Zespołowi Wydziałowemu, a wnioski ogólne w formie raportu WZds.JPK, zawierające też propozycje działań naprawczych, prezentowane są przez dziekana członkom Rady Wydziału oraz przesyłane do Pełnomocnika Rektora ds. Jakości Kształcenia. Pełnomocnik Rektora ds. Jakości Kształcenia na podstawie raportów z Wydziałów w terminie do trzech tygodni opracowuje raport zbiorczy, który przedkłada Uczelnianemu Zespołowi ds. Jakości i Programów Kształcenia. Po zaopiniowaniu przez Zespół raport jest zatwierdzany przez prorektora ds. kształcenia. Raporty Wydziałowe oraz raport Uczelniany, zawierające ogólną analizę wyników ankietyzacji i plan działań naprawczych, są publikowane na stronach internetowych Wydziałów oraz Uniwersytetu. Poprawność procesu dydaktycznego jest również oceniana w formie hospitacji zajęć, które odbywają się w każdym semestrze. Nauczyciele nie są informowani o terminie hospitacji, co sprzyja procesowi oceny. Niezależnie od innych elementów systemu, z inicjatywy Zespołu kierunku *finanse i rachunkowość*, przeprowadzane były m. in. analizy w zakresie: adekwatności doboru punktacji ECTS do nakładu pracy w ramach poszczególnych przedmiotów, przydatności a także stopnia zrozumienia kierunkowych efektów kształcenia. Prowadzony jest również stały monitoring zapewnienia właściwych warunków realizacji zajęć przy układaniu planów (liczebność grup, dzienny wymiar zajęć itp.).

Monitorowanie stopnia osiągnięcia efektów kształcenia jest realizowane przez wszystkie podmioty zajmujące się oceną i doskonaleniem efektów kształcenia wskazane w Wydziałowym systemie zapewnienia jakości kształcenia w zakresie określonym w zadaniach dla nich określonych. Dotyczy wszystkich form kształcenia, jest udokumentowany i wykorzystuje metody typowe dla tej formy kontroli (monitorowania), tj. oceny nauczycieli akademickich, oceny prac przejściowych i dyplomowych, hospitacji zajęć dydaktycznych, badania losów zawodowych absolwenta. W monitorowaniu uczestniczą jednostki funkcjonujące w ramach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia takie jak: Wydziałowy Zespół ds. Jakości i Programów Kształcenia, Zespoły Kierunków ds. Jakości Kształcenia, Nauczyciele akademicy z minimum kadrowego ocenianego kierunku studiów, które przedkładają Dziekanowi, a poprzez niego, Radzie Wydziału wyniki swoich analiz i ocen, a Uchwały Rady Wydziału są podstawą monitorowania osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na wszystkich kierunkach studiów, w tym ocenianego kierunku. Ich wyniki są podstawą do zmian sposobów weryfikacji efektów kształcenia, metod nauczania, a także zmian w obsadzie zajęć dydaktycznych.

Monitorowanie oraz przegląd zakładanych efektów kształcenia oraz programów jest prowadzony w ciągu roku akademickiego (systematycznie), a ich efektem jest udoskonalenie programów kształcenia i planów studiów, a także korekta w obsadzie zajęć dydaktycznych.

Zespół oceniający zapoznał się ze sprawozdaniami podmiotów odpowiedzialnych za monitorowanie stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia, informacjami o bieżącym poziomie osiągnięcia tych efektów, a także z zawartymi w tych sprawozdaniach rekomendacjami.

Jednostka monitoruje stopień realizacji efektów kształcenia poprzez analizy wyników hospitacji, form weryfikacji efektów kształcenia i sylabusów. Przedstawiciele studentów nie są włączeni ww. pracę. W ankietyzacji przeprowadzanej wśród studentów na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania nie jest uwzględnione pytanie dotyczące samooceny poziomu realizacji efektów kształcenia.

Studenci mają możliwość oceny poziomu realizacji efektów kształcenia tylko poprzez kontakt z prowadzącym zajęcia.

6.1.3. weryfikacji osiągniętych przez studentów efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia i wszystkich rodzajach zajęć, w tym zapobiegania plagiatom i ich wykrywania, *

Weryfikacja osiągniętych przez studentów efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia i wszystkich rodzajach zajęć wchodzi w zakres UWSZJK, a realizowana jest poprzez opracowanie wymogów dotyczących egzaminów, zaliczeń, kolokwium, prac zaliczeniowych, projektów, zasad dyplomowania uwzględniających zakres tematyczny, sposób przeprowadzenia i zasad oceniania prac dyplomowych, zasad przygotowania i oceny prac dyplomowych.

Formy weryfikacji przedmiotowych efektów kształcenia, w tym wymagania stawiane studentom i zobiektywizowane kryteria oceny, są szczegółowo opisane w sylabusach przedmiotów. Treść sylabusów podlega ocenie przez Zespoły Kierunkowe i Zespół Wydziałowy. Kierunkowe Zespoły przygotowują raporty dotyczące monitorowania i oceniania zakładanych efektów kształcenia na poszczególnych kierunkach kształcenia w formie opisowej i tabelarycznej. Na tej podstawie opracowywany jest raport Zespołu Wydziałowego pt. „Ocena realizacji zakładanych efektów kształcenia na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego w roku akademickim”, który jest przedstawiany członkom Rady Wydziału oraz przesyłany Pełnomocnikowi Rektora ds. Jakości Kształcenia.

Przedmiotowe efekty kształcenia podlegają wielostopniowej weryfikacji. W pierwszej kolejności weryfikację przeprowadza prowadzący zajęcia, dobierając odpowiednią formę sprawdzenia osiągnięcia efektów w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji. Dobór tych metod i sposoby ich stosowania oceniają Zespoły Kierunkowe i Zespół Wydziałowy. Na etapie tworzenia programu kształcenia poprawność zasad weryfikacji efektów kształcenia jest przedmiotem oceny eksperta powołanego przez Zespół Uczelniany.

Elementem systemu weryfikacji efektów jest też procedura zapobiegania plagiatom, wprowadzona w Uczelni stosowym Zarządzenia Rektora. Celem stosowania programu „Plagiat” jest weryfikacja wszystkich prac dyplomowych, doktorskich oraz prac końcowych na studiach podyplomowych przed dopuszczeniem do egzaminu dyplomowego, obrony lub egzaminu końcowego. (Należy podkreślić, że decyzją Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania system antyplagiatowy był wykorzystywany na Wydziale już znacznie wcześniej). Aktualna procedura dyplomowania zawarta jest w Uchwale RW Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, w której szczegółowo przedstawiono zasady oceny prac dyplomowych, w tym stopnia realizacji zakładanych efektów kształcenia.

Weryfikacja realizacji efektów kształcenia przeprowadzana jest również przez Zespoły Kierunkowe i Zespół Wydziałowy na podstawie przeglądów okresowych programów kształcenia i wyników ankietyzacji oraz oceny systemu punktów ECTS, jak również sprawdzania spełniania wymagań dotyczących minimum kadrowego i kwalifikacji nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia dydaktyczne na danym kierunku studiów. Istotnym elementem pomagającym ustalić czy studenci Wydziału uzyskują zakładane efekty kształcenia są opinie pracodawców i innych osób oceniających studentów i absolwentów Wydziału. Tego typu opinie były między innymi wyrażane przez nauczycieli akademickich i osoby przyjmujące studentów na staże i praktyki w ramach realizowanego na WNEiZ w roku akademickim 2014/2015 projektu „Praktyczne kształcenie kompetencji ICT na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego”

Proces weryfikacji osiągnięcia efektów kształcenia jest prowadzony na wszystkich formach i rodzajach zajęć dydaktycznych przez nauczycieli akademickich w stosunku do przyjętych efektów kształcenia i metodami zapewniającymi skuteczną weryfikację stopnia ich osiągnięcia.

Podstawowym instrumentem weryfikacji prac dyplomowych jest określona procedura dyplomowania, w ramach której jest stosowany program plagiat.pl. do weryfikacji samodzielności prac dyplomowych. Sprawozdania z oceny jakości prac dyplomowych wskazujące na systematyczność działania w tym zakresie potwierdzają ciągłość działań weryfikujących. W procesie weryfikacji efektów kształcenia wykorzystuje się systematycznie realizowaną analizę i ocenę sylabusów, co wynika z udostępnionej w czasie wizytacji dokumentacji. Weryfikacji osiągniętych przez studentów efektów kształcenia służą przeglądy programowe, hospitacje zajęć, ewaluacja zajęć dydaktycznych, w tym metod i form kształcenia, a także system badań ankietowych adresowany do absolwentów i przedstawicieli rynku pracy, który ocenia stopień przygotowania zawodowego absolwentów, a także jakość zajęć dydaktycznych. System oceny efektów kształcenia opiera się na ocenie i weryfikacji efektów przedmiotowych z uwzględnieniem wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.

Weryfikacja ta jest dokonywana w odniesieniu do każdego przedmiotu, a także do praktyk zawodowych. Podmioty realizujące wskazane wyżej metody sporządzają stosowne sprawozdania, które stają się przedmiotem Uchwał Rady Wydziału oraz decyzji Dziekana. Zespoły Kierunkowe wnioskuje do władz Wydziału o podjęcie działań mających na celu podwyższenie jakości kształcenia. Przykładem tego mogą być wnioski o zmniejszenie liczebności grup dziekańskich w roku akademickim 2014/2015 oraz uwagi do założeń zmian w programach kształcenia przygotowanych przez władze Wydziału w roku akademickim 2013/2014.

Studenci poprzez powszechną, cosemestralną ankietyzację mają możliwość oceny zasad oceniania przyjętych na danym przedmiocie i wyrażenia opinii na temat przygotowania nauczyciela akademickiego do zajęć dydaktycznych. Studenci mają również możliwość przekazania swoich uwag dotyczących procesu kształcenia bezpośrednio do Władz Wydziału lub samorządu studenckiego. W opinii studentów obecnych na spotkaniu z ZO PKA skuteczność działań w zakresie zapewniania właściwego funkcjonowania systemu weryfikacji efektów kształcenia jest odpowiednia i satysfakcjonująca.

6.1.4. zasad, warunków i trybu potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów,

Uczelniany Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia nie określa procedur dotyczących zasad, warunków i trybu potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów.

Jednakże Uczelnia podjęła już działania w tym zakresie. Senat Uczelni Uchwałą z dnia 26 maja 2015 r. w sprawie organizacji potwierdzania efektów uczenia się, określił zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów, obowiązujący na wszystkich Wydziałach Uczelni.

6.1.5. wykorzystania wyników monitoringu losów zawodowych absolwentów do oceny przydatności na rynku pracy osiągniętych przez nich efektów kształcenia, *

Wykorzystanie wyników monitoringu losów zawodowych absolwentów do oceny przydatności na rynku pracy osiągniętych przez nich efektów kształcenia wchodzi w zakres UWSZJK, a realizowane jest poprzez zbieranie opinii pracodawców w drodze ankietyzacji przez Akademickie Biuro Karier po 3 i 5 latach od dnia ukończenia studiów. Opinie te są wykorzystywane przez jednostki prowadzące kierunek studiów do tworzenia i doskonalenia programów kształcenia w celu ich dostosowania do potrzeb rynku pracy.

Raporty otrzymane z ABK są analizowane przez WZJiPK oraz przesyłane do KZJiPK i Instytutów w celu ewentualnego wykorzystania wniosków w procesie modyfikacji programów kształcenia. Wyniki monitoringu losów absolwentów opublikowane w 2015 roku w ramach II edycji badania wskazują, iż wysoki procent absolwentów Wydziału jest aktywnych zawodowo. Ponadto, weryfikacja programu kształcenia jest dokonywana z uwzględnieniem doświadczenia i sugestii absolwentów Wydziału, którzy są członkami Rady Konsultacyjnej Praktyków.

Jednostka prowadzi monitoring losów zawodowych absolwentów dla kierunku finanse i rachunkowość. Absolwenci ankietę wypełniają po sześciu miesiącach oraz trzech i pięciu latach od ukończenia studiów. W obecnej chwili jeszcze żaden rocznik absolwentów wizytowanego kierunku nie został poddany pełnemu cyklowi badań.

Biuro Karier corocznie przygotowuje raport z przeprowadzanych badań losów absolwenta, które są przekazywane do poszczególnych Wydziałów. Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania uwzględnia uwagi zawarte w raportach, które są wykorzystywane do ewentualnych zmian w efektach kształcenia.

6.1.6. kadry prowadzącej i wspierającej proces kształcenia na ocenianym kierunku studiów, oraz prowadzonej polityki kadrowej, *

Ocena kadry prowadzącej i wspierającej proces kształcenia na ocenianym kierunku studiów oraz prowadzona polityka kadrowa wchodzi w zakres USZJK, a realizowana jest poprzez zapewnienie odpowiedniej liczby nauczycieli akademickich zgodnie z obowiązującymi przepisami, dobór nauczycieli akademickich merytorycznie przygotowanych do prowadzenia zajęć, okresową ocenę kadry dydaktycznej oraz hospitację zajęć, a także szkolenia kadr w zakresie nauczania wspomagane

nowoczesnymi technikami multimedialnymi, metod i technik kształcenia na odległość.

Polityka kadrowa ukierunkowana jest na zapewnienie zastępowalności kadr w obszarach nauki, które są reprezentowane w procesie dydaktycznym.

Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania przeprowadza coroczną analizę zatrudnienia pracowników, biorąc pod uwagę liczbę studentów oraz analizę obciążeń dydaktycznych w jednostkach organizacyjnych. Każde nowe zatrudnienie jest dyskutowane oraz opiniowane przez ciała kolegialne Wydziału, tj. Komisję Rozwoju Naukowego, Kolegium Dziekańskie oraz Radę Wydziału. Zatrudnienie jest poprzedzane ogłoszeniem konkursu zgodnie z procedurą przewidzianą w obowiązujących przepisach ustawy, tj. ogłoszenie konkursu, powołanie komisji konkursowej, rozstrzygnięcie konkursu, opiniowanie zatrudnienia przez Radę Wydziału). Wydział przeprowadza (Komisję Rozwoju Naukowego oraz Dyrektorzy Instytutów i bezpośredni przełożeni) coroczną ocenę każdego nauczyciela akademickiego w zakresie osiągnięć naukowych, oceny jakości dydaktyki oraz zaangażowania w prace organizacyjne na rzecz jednostki (w ocenie brane są również pod uwagę wyniki ankiet studenckich w zakresie jakości dydaktyki). Ocena pracowników administracyjnych jest przeprowadzana na podstawie ankietyzacji realizowanej przez samorząd studencki, na podstawie opinii nauczycieli akademickich oraz kierownictwa Wydziału. Wszystkie uwagi są omawiane z pracownikami w celu doskonalenia obsługi procesu dydaktycznego oraz wyeliminowania pojawiających się ewentualnie nieprawidłowości. Konieczność podejmowania działań naprawczych w tym zakresie występuje stosunkowo rzadko.

Politykę kadrową wspiera odrębny fundusz przeznaczony na rozwój młodych pracowników nauki ubiegających się o stopnie doktora i doktora habilitowanego, który znajduje się w gestii dziekana. Dodatkową weryfikacją kompetencji dydaktycznych nauczycieli prowadzących zajęcia są między innymi nagrody przyznawane przez studentów w corocznym konkursie „Złota kreda”, oraz za osiągnięcia naukowe, organizacyjne i dydaktyczne. Władze dziekańskie popierają również wszelkie inicjatywy pracowników polegające na uczestnictwie w konferencjach naukowych i szkoleniach zawodowych, co niewątpliwie sprzyja rozwojowi kadry. Ten sam cel jest realizowany poprzez krajowe i zagraniczne staże pracowników oraz przyjazdy wykładowców zagranicznych.

Analiza tych działań i stosowanych w ich ramach metod dowodzi, że przedmiotem tej analizy i oceny jest cała sfera aktywności dydaktycznej nauczycieli akademickich.

6.1.7. wykorzystania wniosków z oceny nauczycieli akademickich dokonywanej przez studentów w ocenie jakości kadry naukowo-dydaktycznej,

Wykorzystanie wniosków z oceny nauczycieli akademickich dokonywanej przez studentów w ocenie jakości kadry naukowo-dydaktycznej obejmują procedury opisane w poprzednim kryterium (6.1.6) oraz w kryterium 6.1.2.

Dokumentacja sporządzona w celu oceny kadry prowadzącej zajęcia na ocenianym kierunku studiów a opisanej w poprzednim kryterium jest podstawą formułowania wniosków i zaleceń, które stanowią podstawę prowadzonej przez Dziekana i Władze Uczelni polityki doskonalenia jakości realizacji procesu kształcenia przez kadrę akademicką oraz kreowanej polityki kadrowej Uczelni.

W ocenie nauczyciela akademickiego przeprowadzanej przez Komisję ds. Rozwoju Naukowego brana jest również pod uwagę ocena formułowana odnośnie wywiązywania się przez niego z obowiązków dydaktycznych, dokonywana przez studentów i doktorantów. Każda osoba prowadząca zajęcia podlega indywidualnej ocenie. Jednostką, która analizuje i opracowuje informacje pozyskane w wyniku różnych form oceny aktywności naukowej i dydaktycznej nauczycieli akademickich jest Komisja Rozwoju Naukowego, Kolegium Dziekańskie oraz Rada Wydziału. Wnioski i oceny są przekazywane zainteresowanym pracownikom, a zalecenia z nich wynikające adresowane są do władz Wydziału. Wnioski z oceny nauczycieli akademickich prowadzą, co stwierdzono analizując przedłożone przez Uczelnię dokumenty, do zmian w obsadzie zajęć dydaktycznych, organizowania szkoleń metodycznych z zakresu nowoczesnych technologii w dydaktyce oraz szkoleń w zakresie zapewnienia właściwej jakości kadry dydaktycznej oraz jakości kształcenia.

Ankietyzacja na kierunku *finanse i rachunkowość* odbywa się cyklicznie po zakończeniu każdego semestru i jest realizowana w formie elektronicznej. Na podstawie ankiety oceny zajęć dydaktycznych wypełnianej przez studentów, powstaje raport z wynikami, który jest udostępniany studentom poprzez stronę internetową Wydziału.

W przypadku dużej liczby negatywnych ocen ankietyzacji studenckiej Władze Wydziału rozmawiają z

pracownikami na temat wyników. Z punktu widzenia studentów podejmowane w takiej formie działania doskonalące są skuteczne i pozytywnie wpływają na jakość wykonywania obowiązków przez nauczycieli. Na podstawie uzyskanych informacji można stwierdzić, że przedstawiciele samorządu studenckiego uczestniczyli w procesie projektowania kwestionariusza ankietowego.

6.1.8. zasobów materialnych, w tym infrastruktury dydaktycznej oraz środków wsparcia dla studentów,

Zasoby materialne, w tym infrastruktura dydaktyczna oraz środki wsparcia dla studentów wchodzi w zakres UWSZJK, a realizowana jest poprzez ocenę infrastruktury dydaktycznej z uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych, liczebność grup studenckich, racjonalność rozkładu i organizacji zajęć oraz ocenę dostępu do pomocy naukowych (w tym biblioteki), informatycznych i audiowizualnych, dostęp studentów do regulaminu studiów, pomocy materialnej, programów kształcenia, wymagań egzaminacyjnych, kontakt z nauczycielem, obsługę administracyjną.

Ocena tego kryterium, obejmuje działania (monitorowanie i ocena zasobów materialnych Uczelni, tj. zapotrzebowanie w zakresie wyposażenia sal dydaktycznych zgłaszane przez prowadzącego zajęcia, biblioteki, analiza dokumentacji w zakresie technicznego utrzymania budynku), jest realizowana przez wybrane podmioty uczestniczące w procesie kształcenia, tj. Zespoły Kierunków ds. Jakości i Programów Kształcenia i studentów, i dokonywana nie rzadziej niż raz na 2 lata. Wyniki tych cząstkowych analiz pozwalają na stwierdzenie, że infrastruktura dydaktyczna oraz środki wsparcia dla studentów w zakresie merytorycznym, organizacyjnym i materialnym są odpowiednie w stopniu podstawowym do realizacji efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

Niezbędne jest włączenie tej procedury w realizowane dotąd działania zamierzające do zapewnienia (przez zasoby materialne) infrastruktury dydaktycznej właściwej do realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku. Analiza zasobów materialnych powinna być przedmiotem ciągłego doskonalenia.

W ramach ankietyzacji zajęć dydaktycznych studenci Mają możliwości oceny zasobów materialnych, w tym infrastruktury dydaktycznej i naukowej oraz oferowanych im środków wsparcia. Studenci mogą zgłaszać swoje uwagi na temat infrastruktury bezpośrednio do Władz Wydziału lub Samorządu Studenckiego. Zdaniem studentów obecna droga oceny zasobów materialnych wykorzystywanych w procesie kształcenia jest odpowiednia i wystarczająca.

6.1.9. sposób gromadzenia, analizowania i dokumentowania działań dotyczących zapewnienia jakości kształcenia

Gromadzenie, analizowanie i dokumentowanie działań dotyczących zapewnienia jakości kształcenia nie jest ujęte w systemie jako proces.

Natomiast na Wydziale dokumentacja dotycząca zapewnienia jakości kształcenia jest gromadzona i analizowana. Analiza działań prowadzonych przez Wydział, a dotyczących tego kryterium upoważnia do stwierdzenia, iż nie są to działania formalnie opisane. Gromadzenie, analizowanie i dokumentowanie działań pro jakościowych należy do obowiązków Uczelnianego, Wydziałowego i Kierunkowych zespołów ds. JiPK. Jednym z działań w tym zakresie jest coroczny przegląd programu kształcenia z zastosowaniem listy pytań kontrolnych. Wnioski z prac zespołów są protokołowane, a sprawozdania z działalności Zespołów Kierunkowych są przekazywane Zespołowi Wydziałowemu. Co semestr Zespół Kierunkowy przekazuje Zespołowi Wydziałowemu wnioski z analizy wypełnianych przez studentów ankiet. Niezależnie od obowiązkowych dokumentów, zespoły Kierunkowe wnioskują do władz Wydziału o podjęcie działań mających na celu podwyższenie jakości kształcenia.

Wybrane raporty dotyczące między innymi wyników ankietyzacji prowadzonej na Wydziale są przekazywane do Biura Jakości Kształcenia oraz Pełnomocnika Rektora ds. Kształcenia. Ponadto są one udostępniane na stronach Uczelni i Wydziału. Ankiety oceny pracowników dokonywanej przez Komisję Rozwoju Naukowego, jak również sprawozdania z hospitacji i ankietyzacji pracowników są przechowywane w dziekanacie. W ubiegłym roku akademickim wdrożony został system BOP (Baza Osiągnięć Pracowników), w którym zbierane są informacje dotyczące organizacyjnych, naukowych i dydaktycznych osiągnięć pracowników Wydziału.

W czasie wizytacji przedłożono dokumenty potwierdzające, iż wewnętrzny system

zapewnienia jakości kształcenia jest przedmiotem obrad podmiotów je realizujących, to jest: protokoły Rady Wydziału, Komisji Oceny Nauczycieli Akademickich, Wydziałowego Zespołu ds. Jakości i Programów Kształcenia, Zespołów Kierunków ds. Jakości i Programów Kształcenia. Analiza danych ma charakter interpretacji jakościowych oraz ilościowych w postaci dokładnych statystyk. Ich gromadzenie odbywa się systematycznie w odniesieniu do poszczególnych etapów procesu kształcenia. Zbierane materiały są uporządkowane i uwzględniają rekomendacje związane z zapewnieniem oraz doskonaleniem procesu dydaktycznego. Analizy zbiorcze są przekazywane przez poszczególne podmioty realizujące poszczególne procesy i procedury UWSZJK do Oceny władz dziekańskich i władz Uczelni, zgodnie ze strukturą zarządzania procesem zapewnienia jakości kształcenia.

Dokumenty te potwierdzają sformułowane wyżej wnioski, a także analizy kryteriów 6.1.1 - 6.1.8. Dokumentacja ta jest przechowywana w dziekanacie Wydziału.

6.1.10. dostępu do informacji o programie i procesie kształcenia na ocenianym kierunku oraz jego wynikach

Dostęp do informacji o programie i procesie kształcenia na ocenianym kierunku oraz jego wynikach nie jest ujęty w systemie jako proces.

Informacje o programie i procesie kształcenia są dostępne w systemie informatycznym, umożliwiającym bieżące upowszechnianie tych materiałów na stronie internetowej Uczelni i Wydziału. Dotyczy to między innymi wykazu i opisu kierunków studiów, programów studiów wraz z wykazem specjalności, sylabusów przedmiotów, harmonogramu roku akademickiego, planów zajęć, jak również wszelkiego rodzaju ogłoszeń dydaktycznych i organizacyjnych dla studentów. Za kompletność i aktualność tych treści na stronie Wydziałowej odpowiadają pracownicy administracyjni Wydziału (dziekanatów i sekretariatów) oraz pracownicy Wydziałowego Centrum Informatycznego. Na stronach internetowych oraz na tablicach ogłoszeń znajdują się również wszystkie regulaminy interesujące studentów. Corocznie we wrześniu, w trakcie dni adaptacyjnych dla studentów I roku, odbywa się spotkanie z Prodziekanem ds. Studenckich oraz Opiekunami roku, którzy podają syntetyczne informacje dotyczące procesu kształcenia i organizacji roku akademickiego. Oceny z wszystkich form zajęć wprowadzane są do systemu e-Dziekanat, w którym studenci na bieżąco mają do nich dostęp. System ten może być również wykorzystywany do wymiany informacji między wykładowcami i studentami.

W związku z trwającym aktualnie wdrażaniem oprogramowania ułatwiającego gromadzenie dokumentacji związanej z prowadzeniem studiów, w Uczelni następuje migracja danych z poprzedniego systemu IS-KRK do nowego modułu dydaktycznego Egeria Edukacja.

Ważną rolę w działaniach rozpowszechniających informacje o procesie kształcenia odgrywa również komunikacja zewnętrzna i wewnętrzna realizowana za pomocą nowoczesnych metod i środków (m.in. intranet, odpowiednio profilowane grupy adresatów poczty elektronicznej) uzupełniana przez zebrania w jednostkach organizacyjnych oraz spotkania pracowników Wydziału z władzami dziekańskimi (2 razy w roku).

Na stronie Wydziału (w kategorii „Studia” w zakładce „Jakość kształcenia”/”Akty prawne” znajdują się linki do stron Uczelnianych (Działu Kształcenia i Biura Jakości Kształcenia), na których publikowane są wszystkie wewnętrzne i zewnętrzne akty prawne (ustawy, rozporządzenia, uchwały i zarządzenia) regulujące proces dydaktyczny i jego jakość.

W Uniwersytecie Szczecińskim aktualnie trwają prace związane z tworzeniem bazy przedmiotów prowadzonych na US. Pozwoli to między innymi na przedstawienie pełnej oferty przedmiotów społecznych i humanistycznych, które zgodnie z nowelizacją prawa muszą być obecnie elementem każdego programu kształcenia.

Oceniając powyższe należy uznać je za zapewniające wszystkim interesariuszom wewnętrznym dostęp do informacji o procesie kształcenia i jego wynikach w stopniu odpowiadającym jego potrzebom.

Studenci mają dostęp do informacji dotyczących procesu kształcenia poprzez stronę internetową Wydziału oraz elektroniczny system Uczelni. Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA pozytywnie ocenili dostęp do informacji i ich aktualność. Studenci w przypadku braku odpowiednich informacji lub w przypadku, gdy informacje są nieaktualne mogą zgłosić to do Dziekanatu. Uczelnia nie prowadzi sformalizowanych badań satysfakcji studentów z dostępności i aktualności informacji.

W opinii studentów obecnych na spotkaniu z ZO PKA niesformalizowana droga zgłaszania nieaktualnych informacji jest wystarczająca. Na podstawie analizy własnej należy stwierdzić, że informacje o programie i procesie kształcenia zamieszczone na stronie internetowej Wydziału są kompletne i aktualne.

2. Ocena spełnienia kryterium 6.1 z uwzględnieniem 6.1.1.-6.1.10 - w pełni

3. Uzasadnienie oceny

Podsumowując można zatem stwierdzić, iż wewnętrzne akty prawne regulują kwestie zapewnienia jakości kształcenia prawie we wszystkich obszarach działania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. Są spójne i zgodne z obowiązującymi przepisami.

Na podstawie analizy otrzymanej dokumentacji należy stwierdzić, iż zadania WSZJK określają cele jakościowe. Brak jest uregulowań w zakresie sposobu gromadzenia, analizowania i dokumentowania działań dotyczących zapewnienia jakości kształcenia oraz dostępu do informacji o programie i procesie kształcenia oraz jego wynikach. Pozostałe elementy tego systemu są dobrze opracowane.

Sposób prowadzenia i zakres dokumentacji dotyczącej dokonywanych analiz i podejmowanych działań odnoszących się do poszczególnych czynników wpływających na jakość kształcenia jest prawidłowy. Studenci uczestniczą w procesie tworzenia programu studiów poprzez swoich przedstawicieli w odpowiednich gremiach i opiniowane programu studiów. Przedstawiciele studentów są członkami Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania jednakże ich liczba nie spełnia przesłanki art. 67 ust. 4 ustawy. Studenci pozytywnie oceniają funkcjonowanie systemu zapewniania jakości kształcenia, w tym zakres ich włączenia w poszczególne procesy systemu zapewniania jakości kształcenia

6.2. Jednostka dokonuje systematycznej oceny skuteczności wewnętrznego systemu zapewniania jakości i jego wpływu na podnoszenie jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także wykorzystuje jej wyniki do doskonalenia systemu.

1. Opis stanu faktycznego

Na podstawie przeprowadzonych spotkań z Wydziałowym Zespołem ds. Jakości i Programów Kształcenia, Kadrami akademicką, studentami, władzami Uczelni i Wydziału można uznać, iż Wydział dokonuje analizy i oceny skuteczności wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia poprzez ocenę wprowadzonych działań doskonalących oraz ocenę zakresu funkcjonowania systemu i jego narzędzi. Systematyczne spotkania Zespołów Kierunkowych w tym kierunku *finanse i rachunkowość* oraz Wydziałowego Zespołu ds. jakości i programów kształcenia poświęcone są między innymi ocenie skuteczności systemu. Uznano, iż System pozwolił na wprowadzenie działań doskonalących proces dydaktyczny. I tak: Skorygowano treści programowe i efekty przedmiotowe Seminarium magisterskiego, „Dokonano korekt efektów przedmiotowych, tak aby zapewnić większą spójność z efektami kierunkowymi. Na podstawie analizy ankiet oraz dyskusji wewnętrznych przyjęto zasadę, że w przypadku gdy średnia ocena pracowników przez studentów jest niższa niż 4 przeprowadzana jest z pracownikiem przez bezpośredniego przełożonego rozmowa prowadząca do podjęcia działań naprawczych. Biorąc pod uwagę opinie kadry i studentów skorygowano plan studiów na specjalności „Bankowość i zarządzanie finansami publicznymi” (studia I stopnia) zwiększając liczbę godzin z przedmiotu „English in Finance” oraz wprowadzono na studiach II stopnia możliwość realizacji specjalności anglojęzycznej „Financial Management”. Analiza spójności efektów kształcenia i programu studiów oraz celów strategicznych Wydziału skłoniła do wprowadzenia na studiach I stopnia przedmiotu *Kultura myślenia i argumentacji*, a na studiach II stopnia przedmiot *Sztuka wystąpień publicznych*.

W celu ułatwienia komunikacji pomiędzy studentami a zespołem ds. Jakości i programów kształcenia i władzami Wydziału przywrócono i powołano od roku akademickiego 2014/2015 opiekunów poszczególnych lat studiów. Ocena skuteczności wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia wskazała na konieczność intensyfikacji działań promujących badania ankietowe oraz aktywizację studentów w zakresie formułowaniu oczekiwań, co do zmian programów kształcenia.

Zespół oceniający na podstawie rozmowy z Zespołem ds. Jakości i Programów Kształcenia oraz analizy prac dyplomowych i etapowych zaleca ocenę skuteczności systemu w zakresie weryfikacji efektów kształcenia w procesie dyplomowania oraz na poszczególnych etapach kształcenia. Zaleca się włączenie do wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia ocenę skuteczności w zakresie

weryfikacji udziału studentów II stopnia w badaniach naukowych.

2. Ocena spełnienia kryterium 6.2 - w pełni

3. Uzasadnienie oceny

Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania dokonuje systematycznej oceny skuteczności wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia poprzez ocenę wprowadzonych działań doskonalących proces dydaktyczny oraz ocenę narzędzi i ich skuteczności (jak np. aktywność studentów w procesie ankietowania). Zespół Oceniający zaleca ocenę skuteczności wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia w procesie dyplomowania oraz na poszczególnych etapach kształcenia.. Zaleca się włączenie do wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia ocenę skuteczności w zakresie weryfikacji udziału studentów II stopnia w badaniach naukowych.

* - stopień spełnienia oznaczonego gwiazdką kryterium II i II stopnia warunkuje ocenę kryterium nadrzędnego, tj. odpowiednio II i I stopnia

Odniesienie się do analizy SWOT przedstawionej przez jednostkę w raporcie samooceny, w kontekście wyników oceny przeprowadzonej przez zespół oceniający PKA

Przeprowadzona wizytacja pozwala stwierdzić, iż przedstawione w raporcie samooceny silne strony znajdują potwierdzenie. Wydział ma liczną kadrę akademicką specjalizującą się w dziedzinie nauk ekonomicznych w szczególności w dyscyplinie finansów, której kwalifikacje naukowe odpowiadają potrzebom kierunku *finanse i rachunkowość*. Wydział ma bardzo dobrą bazę dydaktyczną, w tym infrastrukturę informatyczną, ale zajęcia dydaktyczne odbywają się w warunkach nie dostosowanych do potrzeb kształcenia (24 studentów przy 10 komputerach). Natomiast wskazane słabe strony procesu kształcenia w dyskusji z kadra zostały nieco zmodyfikowane. Np wyjaśniono iż wskazanie na *Małą elastyczność programów kształcenia w zakresie ich dostosowania do potrzeb rynku pracy, wynikająca z obecnie obowiązujących przepisów* odnosiło się do konieczności przygotowania rozbudowanej dokumentacji. Zespół oceniający uważa bowiem że Wydział ma pełną autonomię i możliwości dostosowania programu kształcenia do wymagań rynku pracy. Wskazane słabe strony (w szczególności w zakresie: Brak selekcji kandydatów na studia. Brak zintegrowanego systemu informatycznego dokumentującego program kształcenia, Niewielka (choć rosnąca) liczba studentów zagranicznych, Brak zajęć regularnie prowadzonych przez *visiting professors*.) mogą być w opinii Zespołu Oceniającego w wyniku podjęcia odpowiednich działań wyraźnie złagodzone. Szanse i zagrożenia zostały właściwie zidentyfikowane. Zespół Oceniający zaleca, z uwagi na sformułowane zagrożenia) wprowadzenie do polityki kadrowej działań sprzyjających zatrudnianiu młodej kadry oraz wprowadzenie certyfikacji kształcenia w określonych zakresach. Zaleca się w wyniku sformułowanych słabych stron oraz szans działań prowadzących do wzmocnienia internacjonalizacji kształcenia.

Zalecenia

Zespół oceniający zaleca, w wyniku sformułowanych słabych stron oraz szans, intensyfikację działań prowadzących do wzmocnienia internacjonalizacji kształcenia oraz poddanie programu kształcenia systematycznej analizie uwzględniającej opinie absolwentów oraz pracodawców w zakresie dostosowania do oczekiwań rynku pracy.

Zespół Oceniający zaleca wprowadzenie do polityki kadrowej działań sprzyjających zatrudnianiu młodej kadry oraz wprowadzenie certyfikacji kształcenia w określonych zakresach.

Dobre praktyki

Inicjatywa Akademia Młodych – systematyczna współpraca ze szkołami średnimi - młodzież bierze udział w zajęciach dla studentów, a także kadra akademicka prowadzi zajęcia w szkołach średnich. Inicjatywa ta promuje wiedzę z zakresu nauk ekonomicznych i zachęca młodzież do podjęcia studiów w tym zakresie.